

A hazai logopédiai ellátás vizsgálata az egységes gyógypedagógiai módszertani
intézmények logopédusainak szemszögéből

*Speech and Language Therapy from the Perspective of the Institutions of Special Education in
Hungary*

Témavezető:

Radics Márta

mesteroktató

Készítette:

Vadászi József

gyógypedagógia szak

Szegedi Tudományegyetem - Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

2024

Tartalom	
BEVEZETÉS.....	4
1. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	5
1.1. A logopédiai ellátás történeti áttekintése és szakmai kihívásai	5
1.2. Az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények kialakulása és feladataik	8
1.3. Hazai adatok és statisztikák a témával kapcsolatban.....	11
2. A kutatás jellemzőinek bemutatása.....	14
2.1. Az első szakasz jellemzői	16
2.2. A második szakasz jellemzői.....	16
2.3. A harmadik szakasz jellemzői	17
3. EREDMÉNYEK, KONKLÚZIÓK.....	19
3.1. A kutatás első, témafeltáró szakaszának eredményeinek bemutatása.....	19
3.1.1. <i>Az első szakasz statisztikai jellemzői .....</i>	<i>19</i>
3.1.2. <i>Pedagógiai szakszolgálat és EGYMI közötti különbségek.....</i>	<i>20</i>
3.1.3. <i>Az utazó logopédiai ellátás kihívásai .....</i>	<i>21</i>
3.1.4. <i>Az EGYMI-k logopédiai ellátásának kihívásai .....</i>	<i>22</i>
3.1.5. <i>A nem EGYMI-s tapasztalattal rendelkező logopédusainak benyomása az EGYMI-ben folyó munkáról.....</i>	<i>23</i>
3.1.6. <i>Beszédfogatókosságot igazoló diagnózissal rendelkezés előnyei, hátrányai .....</i>	<i>23</i>
3.2. A kutatás második, nagymintás szakaszának eredményeinek bemutatása	26
3.2.1. <i>A második szakasz statisztikai jellemzői .....</i>	<i>26</i>
3.2.2. <i>EGYMI és szakszolgálati logopédiai ellátás összevetése .....</i>	<i>30</i>
3.2.3. <i>Utazó logopédiai ellátás kihívásai .....</i>	<i>32</i>
3.2.4. <i>A munka hivatali feltételei .....</i>	<i>33</i>
3.2.5. <i>Ellátandók jellemzői .....</i>	<i>34</i>
3.2.6. <i>Szülőkkal való kooperáció .....</i>	<i>35</i>
3.2.7. <i>Szakmai fejlődés kihívásai .....</i>	<i>36</i>
3.3. A harmadik szakasz, vezetői szemszög vizsgálati eredményeinek bemutatása.....	39
3.3.1. <i>Logopédusok motivációja EGYMI munkakörben .....</i>	<i>39</i>
3.3.2. <i>Logopédusok kihívásai EGYMI munkakörben .....</i>	<i>40</i>
3.3.3. <i>A vezetők konstruktív segítése.....</i>	<i>40</i>
ÖSSZEGZÉS	42
IRODALOM	45
ÁBRAJEGYZÉK	48
TÁBLÁZATJEGYZÉK.....	48

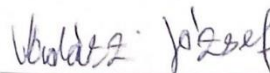
NYILATKOZAT

„Én, Vadászi József teljes felelősségem tudatában kijelentem, hogy a benyújtott TDK pályamunka a szerzői jog nemzetközi normáinak tiszteletben tartásával készült.”

Kijelentem, hogy mesterséges intelligencia alkalmazást/programot (pl. képkalkotó, szövegalkotó) nem használtam a dolgozat készítése során.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot nem magam készítettem, illetve mesterséges intelligencia alkalmazás/program segítségét vettem igénybe vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogi jogsértés ténye merül fel, a Szekció megtagadja a dolgozat befogadását.

Szeged, 2024. május 26.

Vadászi József

BEVEZETÉS

Hazánkban a logopédusok jellemzően az állami szférában dolgoznak, ezen belül azonban egyenetlen a pedagógiai szakszolgálatokban és az egységes gyógypedagógiai módszertani intézményekben (továbbiakban: EGYMI) elhelyezkedő logopédusok megoszlása. Tóthné és Konczos (2023) szerint napjainkban háromszor több logopédus dolgozik szakszolgálatoknál, mint EGYMI-kben, amely nem egyenesen arányos az ellátandók számával.

Az oktatásirányítás határozott szándéka az elmúlt évtizedben az ellátórendszer egységesítése, országos szintű újjászervezése. A 2013/2014-es tanévtől a két intézménytípus közötti határt első sorban a sajátos nevelési igényű státusz (továbbiakban: SNI) adja meg (Meggyesné és Hosszúné, 2013; Simon, 2014), vagyis a két intézménytípus ellátási körét nem a korosztály határozza meg, hanem az ellátandók fajsúlyozásával.

A kutatásom célja, hogy feltárja az EGYMI-k logopédiai ellátásának jellemzőit és bemutassa a jelenlegi helyzetét szakmai-, munka-, kapcsolatrendszeri körülményeit annak érdekében, hogy képet adjon a jelenlegi helyzetről, s kijelölje az ellátandó gyermekek érdekében szükséges változtatások lehetséges irányait. A téma relevanciáját az adja, hogy publikációk alapján alul reprezentáltabb munkakör, mint a szakszolgálati terület. Emellett problémákat tárhat fel a pedagógus jóléttel kapcsolatos kérdésekre (Hercz & Pozsonyi, 2019). A kutatás főbb kérdései a következők: (1) Milyen kihívásokkal néznek szembe az EGYMI-kben dolgozó logopédusok?; (2) Milyen különbségek és hasonlóságok rajzolódnak ki az EGYMI-kben és a szakszolgálatnál dolgozó logopédusok munkájában? A kérdéseket elsősorban az EGYMI-ben dolgozó, logopédus munkakörben foglalkoztatott szakemberek szemszögéből vizsgálom. Emellett célom az EGYMI-k igazgatóinak megszólítása is, hogy vezetői nézőpontból is bemutatásra kerülhessen a logopédusok helyzete. Kutatásomban kombinált kutatási stratégiát alkalmazok 3 online kérdőíves kutatással, amelyből az egyik során az ország 123 EGYMI-ben dolgozó logopédus véleményét és tapasztalatait vizsgáltam meg.

A kutatásom három szakaszból épült fel. Első lépésként általános felmérést végeztem annak megállapítása érdekében, hogy található-e szakmai kihívás, s ha igen, milyen jellegű az EGYMI logopédiai ellátás valamely területén. A második szakasz célja, hogy az EGYMI-kben dolgozó logopédusok véleményének összegyűjtése volt munkakörülményeiről az első szakaszban megvilágított kihívások alapján. Végül a harmadik szakaszban EGYMI vezetők lettek megszólítva, hogy elmondhassák mit tudnak ők tenni a munkakörülmények javításáért.

1. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

E fejezet célja, hogy a témához kapcsolódó jogszabályi, elméleti és szakmai háttér bemutatása. Az első alfejezetben a logopédia történeti áttekintése és szakmai kihívásai kerülnek bemutatásra. A második alfejezetben a jogszabályi változások mentén vázolom fel az EGYMI-k létrejöttének körülményeit, és a feladatellátásának főbb változásait. Ezt követően a hazai adatokat, statisztikákat ismertetek az EGYMI-k és a hazai logopédiai ellátás vonatkozásában.

1.1. A logopédiai ellátás történeti áttekintése és szakmai kihívásai

A XIX. század végén született a logopédia, mint a gyógypedagógia önálló területe, amely egységesítette a szakemberképzést, az ellátások megszervezését, az érintett emberek, szüleik és szakemberek összefogását, és elindult a szemléletformálás is, amit a témában való kutatások számának megemelkedése is mutatott. Roboz, Sarbó, Schulyomi-Schulmann, csakhogy néhány nevet emeljünk ki a logopédusképzés elindításának nagy alakjai közül, akik a hazai és nemzetközi szintű tudás, kompetencia és kapcsolatrendszer birtokában voltak. Már ekkor egyértelművé vált, hogy a gyógypedagógiának teljes jogú részterülete a logopédia (Vassné & Fehérné, 2003).

Ebben a bekezdésben Vassné és Fehérné összefoglalója alapján mutatom be a hazai logopédia fejlődését, történeti alakulását. A mai hazai logopédiai ellátórendszert az 1891-ben Aradon, a Roboz József által megnyitott Ortophonikus Intézet és az egész országot behálózó gyógytanfolyamok alapozták meg. 1931-ben Schulmann iskolai szűrőprogramot dolgozott ki minden kórformára, életkorra és súlyosságra egyaránt. 1960-ban létrejött a kőszegi internátus, amely országos beiskolázással, súlyos beszédhibákat látott el. Az 1968/1969-es tanévtől folyamatosan bővültek a budapesti, majd a megyei, s végül a vidéki települések logopédiai hálózatai is 1981-ben logopédiai óvoda, majd 1984-ben logopédiai osztály indult el Schulyomi közreműködésével. Közben egyre inkább differenciálódott a gyógypedagógia, új tudományágak is létrejöttek, megjelent a diagnosztikus szemlélet. A rendszerváltás után, az 1993-as közoktatási törvény a 3 és 16 év közöttiek számára az alapellátásba sorolta a logopédiát. Mivel kötelezővé tette a logopédiai ellátást, így egyre többféle szervezeti formában zajlott a logopédiai fejlesztés (szakszolgálati formában működő logopédiai központok, beszédjavító intézetek, fejlesztő központok, logopédiai óvodák és iskolák, diszlexiás osztályok – mindez különböző fenntartói formában, mint az önkormányzati, egyházi, magán vagy az alapítványi). Külön kiemelendők az 1989-ben létrejött váci Általános Iskola és Diákotthon,

amely a súlyos és halmozott beszédhibákat látta el, illetve az 1993-ben elindított Öveges József Szakközépiskola, Szakmunkásképző és Gimnázium diszlexiás osztályai (Vassné és Fehérné, 2003).

A pszicholingvisztika és a neurolingvisztika tudományok fejlődésével a nyelv és beszéd szétválasztásra került, meghatározták a különböző nyelvi szinteket. A szakemberek új diagnosztikus eszközöket hoztak létre, alkottak meg, amely támogatta a pontosabb differenciáldiagnosztikai tevékenységet és a terápiát segítő folyamatdiagnosztikát egyaránt (Vassné és Fehérné, 2003).

A logopédusok képzésének céljaként megfogalmazott kompetenciák interdiszciplináris tudásra épülnek, amelynek alapja a korszerű, átfogó szakmai tudás a kommunikáció, hang, beszéd, beszélt és írott nyelv, gyermekkori nyelés anatómiai, fiziológiai jellegeit a prevenció, terápia és utógondozás életkor-, és diagnosztika specifikus formájáról. Kiemelik még a tudatos beszédtechnikát, a hanghigiénés elemek kialakítását (18/2016 (VIII.5.) EMMI rendelet).

Az Európai Logopédiai Szövetség (CPLOL) az Európai Unió mind a huszonhét tagországának részvételével a 2010-es évek elején megvizsgálta, hogy a frissen végzett logopédusoknak mely kompetenciákra van szüksége ahhoz, ahogy minden EU-s tagállamban egyaránt helyt tudjanak állni, hasonló kvalitásokkal rendelkezzenek. A megkérdezettek a munkaadók, az oktatók, illetve maguk a végzett hallgatók voltak. Mind a három véleményalkotó csoportban az első három kiemelt kompetencia közé a következők kerültek:

- Képes a beszéd-, és nyelvi zavarok vizsgálatára, diagnosztizálására és terápiájára;
- Ismeri a logopédus szerepét és felelősségét a megtervezett beavatkozás során;
- Megfelelő és számukra érthető módon ad visszajelzést a klienseknek és hozzátartozóiknak a vizsgálat eredményeinek értelmezésével (Lajos, 2016; NetQues, 2013).

Összességében maga a kutatás (NetQues, 2013) az elmélet és a gyakorlat közötti komplex, folyamatos kölcsönhatást preferálja. A gyakorlatban ismerjék meg a hallgatók a pedagógiai és klinikai színteret is. Az élethosszig tartó tanulás lehetővé teszi azt, hogy a logopédia, mint tudomány folyamatosan és dinamikusan tudjon fejlődni az abban dolgozók által. Maga a kutatás egyik hazai tanulsága, hogy hazánkban a logopédusképzés a közoktatás felé tolódott el – azon belül vélhetőleg a szakszolgálatok felé (Lajos, 2016; NetQues, 2013).

A logopédiai ellátás harmonizációjának lehetőségeit, a különböző logopédiai ellátások kihívásaira reagálva az alábbi pontokban lehet megfogalmazni a jelenleg hatályos, 2011-es nemzeti köznevelési törvénnyel összhangban, amelyet Borkóné, Oláh és Staud kutatását

felhasználva a szakszolgálati ellátás alapján az EGYMI logopédiai ellátásra vetítve került összegyűjtésre:

- a) Csak gyógypedagógus – logopédia szakirányú végzettségű szakember foglalkozzon minden köznevelési intézményben és az egészségügyben, mind alapellátás, mind beszéd fogyatékosok ellátásáról legyen szó.
- b) Utazó logopédus a köznevelési intézményben, aki a székhelyen kívül, más telephelyen dolgozik. Nehéz munkakörülmények között dolgoznak, amely állandó alkalmazkodást jelent a változó feltételekre, amelyet külön honorálni is lehetne.
- c) Logopédiai alapellátás és az SNI, integráltan történő beszéd fogyatékosok ellátásához elsődlegesen a logikus területi ellátás lehetne a szempont és nem az ellátó intézmény. Szempont emellett az ellátandók számára előírt összes óraszám biztosítása és szakemberállomány szerinti intézmények közötti felosztás.
- d) A logopédiai órák időtartama negyvenöt perc, amelyet a gyermek életkora, állapota, beszédproblémája alapján egyénre lehetne szabni.
- e) Óránként átlagosan két gyermekkel vagy egyéni formában foglalkozhatna a logopédus az ellátandó személyekkel.
- f) Egy logopédus maximum negyven gyermeket láthatna el egy héten. Az alapellátásban résztvevők egy főnek, míg SNI gyermekek a szakértői bizottság szakvéleményben meghatározott kettő vagy három főnek számítanak. Utazó ellátás esetén a harmadik telephelytől telephelyenként négy fővel lehetne csökkenteni (pl.: 3 telephely 36 fő, 4 telephely 32 fő...)
- g) Jelenleg az utazó logopédusok, tanárok akár több faluba is kijárnak hetente utazási költségtérítés nélkül, a családi kasszából több tízezer forintot kivéve, a saját költségére utazik. Ha pedig közösségi közlekedést alkalmazza, akkor a menetrendhez kell igazodnia, az órákhoz szükséges eszközök súlya és mérete további terhet ró az utazó pedagógusra. Egységes és igazságos finanszírozási formát lehetne kidolgozni és létrehozni.
- h) Az életpályamodell szerint szinte mindenki főiskolai szintű végzettsége szerint vannak besorolva a munkáltató teljesen figyelmen kívül hagyja az egyéb egyetemi szintű végzettségeket, amelyek befolyásolhatná a logopédusok munkabérét.
- i) A logopédiai dokumentációk feleslegesen többször kerülnek nyilvántartásba, szükséges lenne ennek racionalizálása

(Borkóné, Oláh és Staud, 2013 alapján).

1.2. Az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények kialakulása és feladataik

Az 1993-as közoktatási törvény 34. paragrafusa alapján a pedagógiai szakszolgálatok egyik feladata a logopédiai alapellátás, mint a beszédindítás, beszédhibák javítása, nyelvi-kommunikációs zavarok javítása, dyslexia megelőzése és gyógyítása (1993. évi LXXIX. tv., 34-35. §).

2003-ban e törvény módosításával egy új szemléletet hozott be hazánkba, az integrált nevelést. Az integráció megjelenésével új szerepként jelenik meg a többségi intézmények felkészítése az SNI-s gyermekek befogadására. A team-munka teljes kibontakozása valósul meg, ahogy a többségi pedagógusokkal, fővárosi/vármegyei szakmai szolgáltatást intéző intézményekkel, valamint szülőkkel kooperálva, akár a pedagógiai szakszolgálattal vagy a járási/vármegyei/országos szakértői bizottsággal való együttműködés is megjelenik. Folyamatos innovációt is véghez kell vinniük, mint a tananyag adaptáció – akár egy adott intézmény új fogyatékosági típus ellátása; team-tanítás, továbbképzések, jógyakorlatok fejlesztése (Papp G. és mtsai, 2012; Simon, 2014, 2003. évi LXI. tv.).

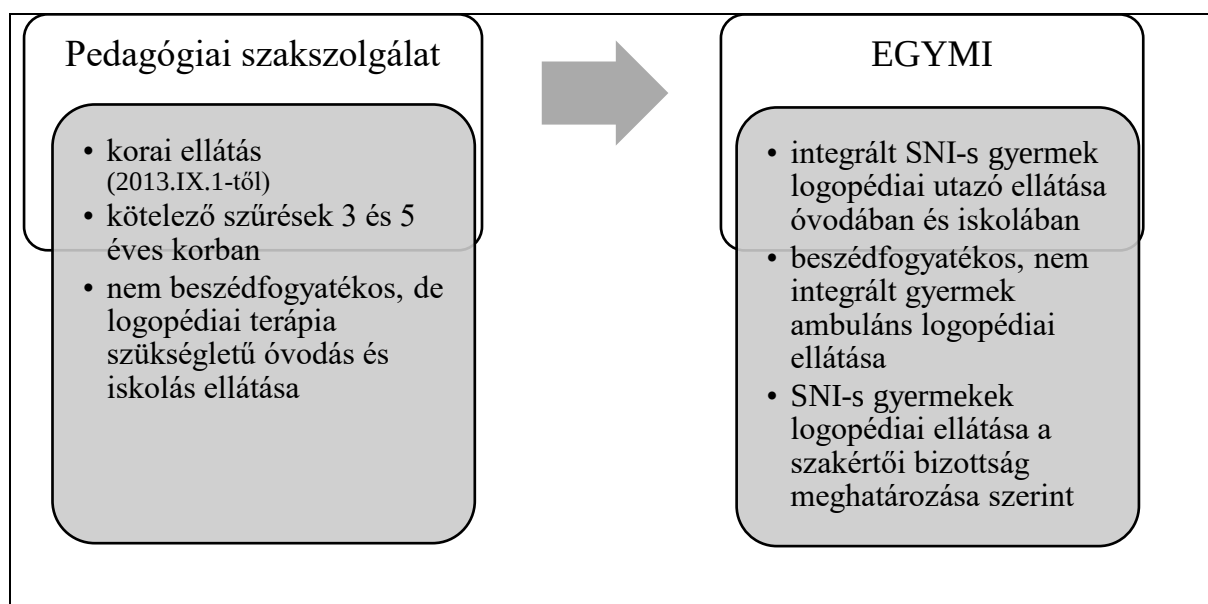
A közoktatási törvényt 2003-ban módosították, ami alapján az addig gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmények egységes gyógypedagógiai módszertani intézményekké alakultak át (2003. évi LXI. tv. 34 §). E törvénymódosítás vezette be továbbá a sajátos nevelési igényű, vagyis az SNI fogalmát, mint kategóriarendszert. Az EGYMI-k első sorban szegregált formában látják el a különböző gyógypedagógiai megsegítést, habilitációs-rehabilitációs tevékenységet, nevelő-oktató munkát. A szegregáció a gyermekek/diákok a többséghez viszonyítva alacsonyabb fejlettségi szintet tulajdonítanak nekik, vagy úgy vélik, akadályozzák a többi gyermek előrehaladását, ezért őket elkülönítve nevelik és oktatják (Andorka, 2007).

Ahhoz, hogy egy EGYMI létrejöhessen, különböző szempontokat szükséges figyelembe venni. Első szempont egy helyzetelemzés, amelyből kiderül, hogy az adott földrajzi helyszínen szükséges, illetve, ha igen, akkor milyen mértékben ezen intézménytípus. Ezt követően fel kell mérni, hogy milyen kompetenciákkal kell bírnia a létrejövő intézménynek, milyen kínálati és kapacitási tényezők szükségesek. Az igények és kínálat egyeztetésével megindul a kommunikáció a fenntartóval, amely lehet a KLIK, alapítvány vagy az egyház is. Az akkori állami fenntartó a 2012. szeptember 1-jén alapított Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, azaz a közoktatási intézmények irányításáért és ellenőrzéséért felelős tevékenységet végző központ (202/2012. (VII.27.) kormányrendelet). A szükséges intézkedések után következik a megvalósítás és végül az értékelés és minőségfejlesztés jön (Kőpatakiné, é.n.).

A jelenleg is hatályos, 2011-es nemzeti köznevelésről szóló törvény (továbbiakban: Nkt 2011.) a 47. paragrafusa által már külön foglalkozik az SNI, illetve a még nem említett másik kategória a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel (továbbiakban: BTMN) küzdő gyermekek és tanulók oktatásával és nevelésével. Az SNI fogalom meghatározása mára egyfajta gyűjtőfogalom, amely többletjogokat biztosít az egyén számára. Szűkebb értelmezésben e kategória csak a gyógypedagógiai kompetenciához tartozó megsegítést veszi figyelembe, aki a szakértői bizottság véleménye alapján mozgásszervi-, érzékszervi-, értelmi-, beszéd fogyatékosági vagy az említettek közül egyszerre több megjelenő típus érvényes rá (Nkt. 2011. 4 § 25.).

Jogszabályban meghatározott számukra a gyógypedagógiai habilitációs-rehabilitációs órák száma. Történhet oktatásuk-nevelésük szegregált, illetve integrált módon is. A pedagógiában az integráció a fogyatékkal élők az ép társaikkal közös tanulási térben történő nevelő-oktató munkát jelenti, ahol mindenki optimális fejlődése biztosított (Réthy, 2002). A vármegyei vagy az országos szintű szakértői bizottság állapíthatja meg státuszukat. Az integrációhoz képest az inkluzív magasabb szintű befogadást jelent. Az inkluzív szemléletű oktatási-nevelési intézmény hétköznapijai, értékei, módszerei, személyi-, és tárgyi feltételei minden résztvevő számára egyaránt biztosítottak, alkalmazkodik az egyéni érdekekhez, a gyógypedagógus akár kéttanáros modellben működik közre (Kőpatakiné, 2011).

Az Nkt. (2011) tette lehetővé az úgynevezett utazó gyógypedagógusi és utazó konduktori hálózatot létrehozását (Nkt. 15/A §). Ezen ellátási mód létrehozásának elsődleges célja az volt, hogy támogassa a kialakulóban levő integrációs törekvéseket. 2013. szeptember 1-je a dátum, amikor a pedagógiai szakszolgálatoktól átkerül az EGYMI feladatellátási körébe az utazó logopédiai ellátás keretében. Ezzel erősen differenciálódika logopédiai ellátásra szoruló kör a két intézményegység között (1. sz. ábra, Kocsisné és Túriné, 2013; Szabó, 2015 alapján).

1. ábra: Pedagógiai szakszolgálatok és EGYMI-k logopédiai ellátása (Kocsisné és Túrinné, 2013; Szabó, 2015 alapján)

Kétirányú szolgáltatási rendszerével képes az EGYMI ellátni: önálló intézményében a szegregációban lévő gyermekeket, tanulókat, illetve a többségi intézményekben az integrációban résztvevőket. Ezzel lehetővé téve, hogy átlátható és átjárható a többségi-, és speciális intézményekben szükséges gyógypedagógiai szükségletű ellátások, mint például a logopédiai terápiák. Ezzel a tulajdonságával lesz képes reagálni a diákok aktuális tanulói szükségleteinek változásaira. 2004-ben az Európai Unióhoz való csatlakozás magával hozott egy új szemléletet, vagyis az integrált nevelést. Az integráció megjelenésével új szerepként jelenik meg a többségi intézmények felkészítése az SNI-s gyermekek befogadására. A team-munka teljes kibontakozása valósul meg, ahogy a többségi pedagógusokkal, fővárosi/vármegyei szakmai szolgáltatást intéző intézményekkel, valamint szülőkkel kooperálva, de specifikusan a logopédiára vetítve, akár a pedagógiai szakszolgálattal vagy a járási/vármegyei/országos szakértői bizottsággal való együttműködés is megjelenik. Folyamatos innovációt is véghez kell vinniük, mint a tananyag adaptáció – akár egy adott intézmény új fogyatékosági típus ellátása; team-tanítás, továbbképzések, jógyakorlatok fejlesztése (Papp és mtsai, 2012; Simon, 2014).

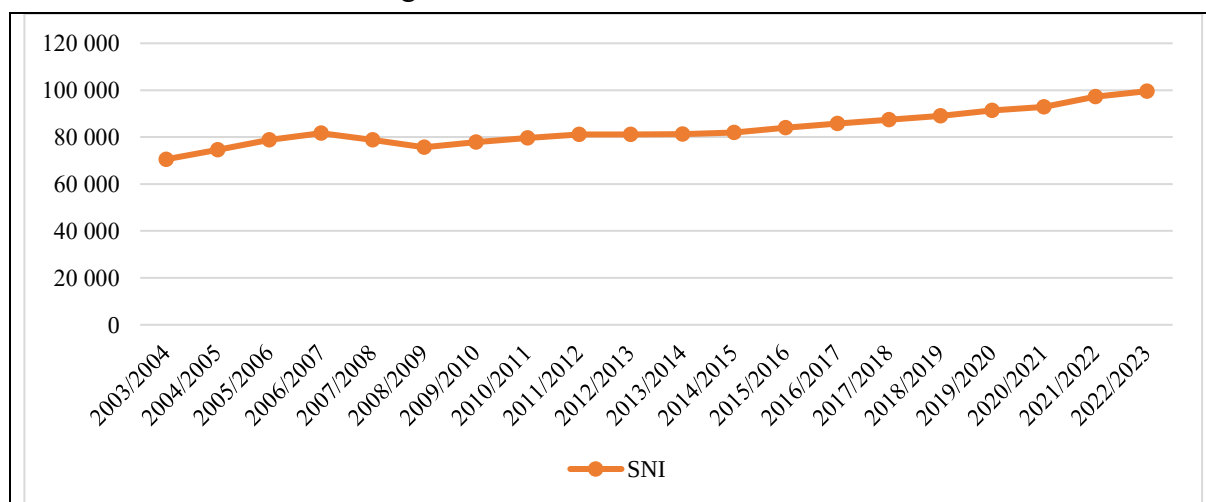
Mára tehát az EGYMI is átvette a pedagógiai szakszolgálattól a kettős ellátási formát, vagyis az ambuláns és az utazó ellátást. Radics és Tóthné (2013) szakirodalmát felhasználva, a pedagógiai szakszolgálat logopédiai ellátására írt összehasonlításuk alapján átírásra került, hogy milyen előnyök és hátrányok jellemzik az EGYMI logopédiai ellátásra vetítve. Az ambulán ellátás előnyei, hogy az EGYMI intézmény központjában logopédiai terápiára célirányosan kialakított termek vannak biztosítva. A logopédusok számára így közvetlenül

rendelkezésre állnak a terápiához szükséges eszközök, amelyek lehetővé teszik a terápiák változatosságát. Hátránya, hogy a diákok családjainak kell eljuttatni a logopédiai órákra. Ez akkor van így, ha többségi intézménybe jár az SNI státuszú diák és nem jár utazó logopédus az adott intézménybe. Az utazó ellátás előnye viszont pont az, hogy a tanuló nevelési-oktatási intézményébe utazva látja el a logopédus. A szülőnek/gondviselőnek nincs terhére a külön logisztika a logopédiai órákra. Jelentősen több gyermek részesül a logopédiai terápián egyszerre, mivel a szakember helybe megy a többségi intézménybe. Hátránya, hogy a fejlesztő terem elhelyezkedése, mérete és felszereltsége intézményenként szélsőséges módon különböznek egymástól. A logopédusnak a terápiához szükséges eszközöket, játékokat és feladatlapokat magának kell szállítania a diákokhoz (Radics és Tóthné, 2013).

Kiemelendő, hogy az ambuláns ellátás kétféleképpen is leírható. Egyrészt azon SNI-s diákok, akik többségi intézményben integráció/inklúzió keretében tanul, de nem biztosított számára az utazó logopédiai ellátás, akkor ambuláns módon a családoknak szükség megoldani, hogy ambuláns logopédiai órára eljusson a gyermek. Viszont van azon ambuláns ellátás, amikor az SNI-s diákok, akik az EGYMI-ben folytatják iskolai tanulmányiukat is.

1.3. Hazai adatok és statisztikák a témával kapcsolatban

Az évek során folyamatos növekedést figyelhetünk meg az SNI-státuszokban (2. ábra), nevelési/oktatási évenként átlagban 2-2,5%-kal növekszik ez a szám.

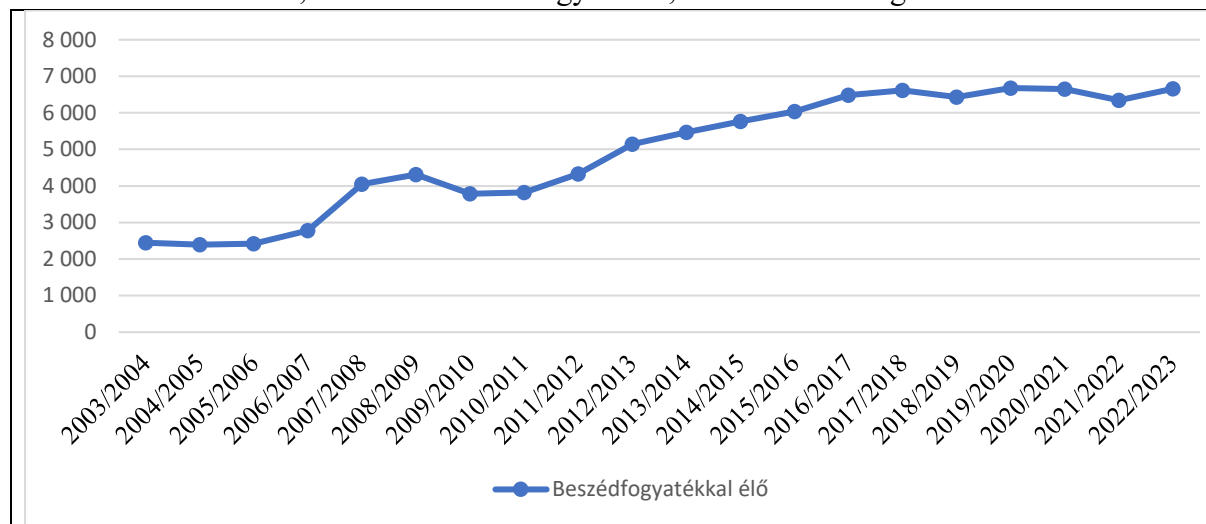

2. ábra: SNI-státuszú gyermekek főben értendő számának alakulása a nevelési/oktatási évek során (forrás: KSH, 2003-2023)

Ha csak a kiemelten a beszéd fogyatékoságot figyeljük meg (3. ábra) – anélkül, hogy előfordulhat, hogy az idesorolt gyermek/tanuló, akár más fogyatékos-típussal is diagnosztizált –, akkor többször fordult elő ugrásszerű növekedés a számszerű adatokban a nevelési/oktatási

évek között. Az elmúlt években viszont egyfajta stagnálást lehet megfigyelni. Átlagosan 6 500 fő körüli a beszéd fogyatékossgal élő SNI-s gyermek, akiket az EGYMI hivatott ellátni logopédiai terápiával (KSH, 2023).

Az óvodások 3,1%-a SNI státuszú gyermek, akik 82%-a integráltan részesül a nevelő-

3. ábra: SNI-státuszú gyermekek közül a beszéd fogyatékos kategóriába tartozók főben értendő számának alakulása a nevelési/oktatási évek során (forrás: KSH)

oktató munkában. A második leggyakoribb fogyatékossgai típus a beszéd fogyatékossg, amely az óvodás SNI-sek 21%-át teszi ki. Az általános iskolások 7,8%-a SNI-státuszú, akik 72%-a tanul integrált módon. A beszéd fogyatékossg itt már harmadik helyen jelenik meg, ami a tanulók 8,5%-át teszi ki. A közép fokú tanulmányokat folytatók 5,9%-a SNI-státuszú, akik első sorban a szakközépiskolákban (12%), majd a szakgimnáziumokban (4,2%), illetve a gimnáziumokban (1,7%-a) található, közöttük beszéd fogyatékosok elenyésző számban jelennek meg (KSH, 2020).

Jelenleg országszerte százkilenc EGYMI működik összesen, amelyek többségében állami fenntartású (2. táblázat). Régiókra levetítve átlagosan tizenöt intézményt jelent. Vármegyénként eltérő az EGYMI-k száma, legkevesebb három, legtöbb nyolc intézmény működik egy-egy vármegyében. A legtöbb módszertani intézmény a fővárosban működik kilenc intézménnyel. Az alapidokumentumokat (korábban: alapító okiratok) megvizsgálva ezek között van olyan intézmény, amelyik nem lát el beszéd fogyatékos tanulókat.

1. táblázat: Klebelsberg Központ által fenntartott EGYMI intézmények száma vármegyei és régiói felosztásban (forrás: OH 2023. szeptember 1-jei adatai alapján.)

Régiók	Vármegyék			Összesen
Pest	8			8
Budapest	9			9
Dél-Alföld	Bács-Kiskun	Békés	Csongrád-Csanád	17
	8	5	4	
Észak-Alföld	Hajdú-Bihar	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Jász-Nagykun-Szolnok	15
	4	7	4	
Észak-Magyarország	Borsod-Abaúj-Zemplén	Heves	Nógrád	15
	7	5	3	
Közép-Dunántúl	Fejér	Veszprém	Komárom-Esztergom	15
	5	6	4	
Nyugat-Dunántúl	Vas	Zala	Győr-Moson-Sopron	15
	3	6	6	
Dél-Dunántúl	Baranya	Somogy	Tolna	15
	4	8	3	
				109

Egy vármegyeszékhelyen lévő EGYMI-ben a 2022/2023-as tanévben tizenegy logopédusa összesen 352 gyermeket látott el (2. sz. táblázat) különböző típusú logopédiai terápiával. Ebből 194 főt utazó ellátásban, amely 15 többségi intézményben valósult meg. Három többségi intézmény maradt ellátatlanul szakemberhiány miatt. 158 fő az intézmény telephelyén vagy tagintézményben kapott ellátást. A 158 fő ellátott közel fele heti két órában kapott logopédiai ellátást, a többiek heti egyben. Átlagban egy órán 2-3 fő vett részt, elenyésző számmal 4 fő volt.

2. táblázat: Vármegyeszékhelyen található EGYMI logopédiai ellátásának logopédusonként megjelölt ambuláns és utazó ellátottjaiknak száma

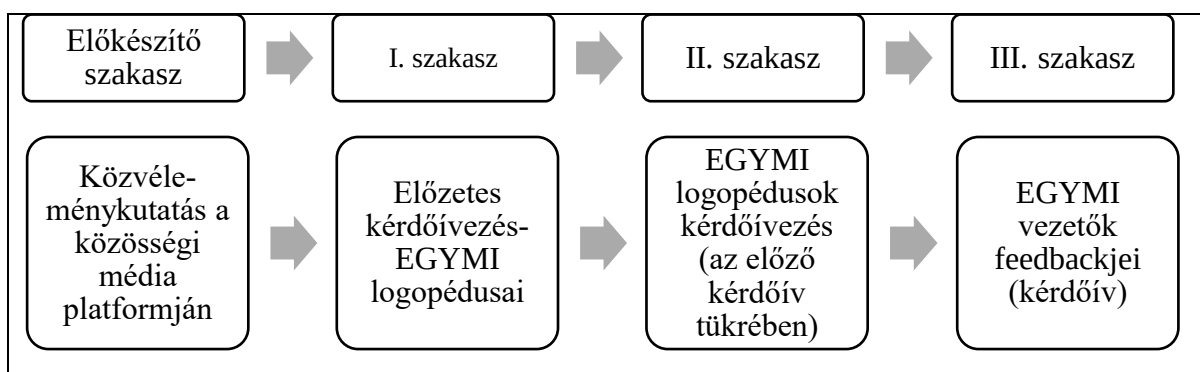
Logopédus	Ambuláns	Utazó
1.	0	32 (3 intézményben)
2.	0	23 (2 intézményben)
3.	0	33 (4 intézményben)
4.	40	13 (2 intézményben)
5.	20	35 (3 intézményben)
6.	34	0
7.	30	13 (1 intézményben)
8.	25	8 (1 intézményben)
9.	2	10 (1 intézményben)
	Nem a logopédiai ellátás a fő munkaköre.	
10.	5	25 (1 intézményben)
	Nem a logopédiai ellátás a fő munkaköre.	
11.	2	2 (1 intézményben)
	Nem a logopédiai ellátás a fő munkaköre.	

2. A kutatás jellemzőinek bemutatása

E fejezet célja, hogy bemutassa a kutatásban alkalmazott stratégiákat és módszereket, a kutatás kérdéseit, preconcepcióit és hipotéziseit, továbbá kutatás szakaszait, annak jellemzőit, a folyamatba bevont mintát és tulajdonságait.

A pedagógiai kutatásokban a kvantitatív (mennyiségi) és a kvalitatív (minőségi) metódust egyaránt alkalmazzák. A kvalitatívra a „minőségi” fordítási terminust visszautasítja többek között Szabolcs Éva, mivel egy kvantitatív kutatás is lehet minőségi minősítésű (Sántha, 2006; Csíkos, 2009; Szabolcs, 2001), így a mélységi, megértő jelzőket javasolják. Ezen kutatás az úgynevezett *mixed method*, vagyis a kombinált, kevert kutatási stratégia alapján állt össze (Creswell, 2009). A kutatás különböző részekre, szakaszokra osztható, amelyekben a kvantitatív és kvalitatív kutatásmetodika szabályrendszerei érvényesülnek (Sántha, 2006; Rencz, 2022).

A kutatásom fő célja annak feltárása, hogy az EGYMI-ben dolgozó logopédusok a munkájuk során mely területeken éreznek kihívásokat, és azonosítsa, hogy mik ezek. Kutatásom három szakaszból állt (4. ábra).

4. ábra: A kutatás szakaszai folyamatábrán

Az operacionalizálás szakaszában (előkészítő szakasz, 4. ábra) először egy közösségi oldalon történő közvéleménykutatás módszerét alkalmaztam. Egy posztot tettem közzé két zárt, alapvetően szakmai csoportban. A posztban arra kértem az EGYMI-ben dolgozó logopédusokat, hogy a poszt alatti kommentben fejtssék ki, hogy ők milyen kihívásokkal néznek szembe a munkájuk során. Ezen posztot mind a két helyen törölték a csoportok adminisztrátorai. Az egyik helyről visszajött indoklás szerint a zárt csoport belső szabályzata sérült azáltal, hogy feszültségkeltő a poszt tartalom, a másik helyen indok nélkül törölték a posztot. A kutatás témáját, miszerint az EGYMI-ben dolgozó logopédusok kihívásokkal néznek szembe, így nem tudtam szűkíteni. Borkóné, Oláh és Saud 2013-as pedagógiai szakszolgálatról

szóló tanulmánya alapján, és hallgatói gyakorlatom során szerzett tapasztalataim egybefűzésével a következő hipotéziseket állapítottam fel az EGYMI logopédiai munkakörében lehetséges kihívásokról:

H1: Az EGYMI utazó ellátásában dolgozó logopédusok nehéz munkakörülmények között dolgoznak, amely állandó alkalmazkodást vár el tőlük a változó feltételek miatt. Olyan körülményekre kell reagálniuk, mint a terem-, és alapvető eszköz hiány.

H2: Az EGYMI-ben dolgozó logopédusok a terápiák megvalósulása során nagyobb szakmai kihívás elé néznek a klienseik komplexebb terápiás igényei által, mint a pedagógiai szakszolgálatban dolgozó társaik.

H3: Az EGYMI logopédusai által ellátott csoportok kliensi összetétele a kognitív képességeik szempontjából heterogén szervezésűek, azaz a komplex beszéd- és nyelvi fejlesztés mellett akár egyéb terápiás igényekkel is rendelkeznek a diákok.

H4: Az utazó ellátásban dolgozó logopédusoknak nehézséget okoz a szülőkkal való kooperáció, a terápiába való bevonás, amely hátráltatja a gyermekek, tanulók beszédének fejlődését.

H5: Az EGYMI-ben dolgozó logopédusok számára adott a szakmai fejlődés több módon is: munkán belüli speciális eseteken keresztül való fejlődés; illetve továbbképzések, tanfolyamok, további felsőfokú tanulmányok elvégzésében való anyagi és időbeli támogatással.

H6: Az EGYMI logopédusai leterheltnek érzik magukat a különböző adminisztrációs tevékenységek miatt.

2.1. Az első szakasz jellemzői

A hipotézisek meghatározását követően az első szakasz célja (3. táblázat), hogy megerősítsék vagy cáfolják az EGYMI logopédusai a kutatás elején megszületett preconcepciókon alapuló hipotéziseket a saját válaszaikkal (Kontra, 2011; Rencz, 2022). A kérdés, hogy néznek-e valamilyen kihívásokkal szembe a munkájuk során. Ez a kérdőív tehát az EGYMI-k logopédusainak szólt, amely a munkájukkal kapcsolatban való kihívásokra kérdez rá. A kérdőív többnyire nyitott kérdezői stratégia alkalmazásával állt össze, kivéve a statisztikai jellegű adatokat igénylő kérdéseket. Írásbeli kikérdezés módszerét alkalmazva, saját kérdőív összeállítása történt. Google űrlapok felhasználásával, online módon zajlott a megkérdezés. A húsz kérdésből tizenhárom nyitott és hét zárt típusú volt. Ezen kérdőívet már öt zárt, szakmai csoportban osztottam meg az egyik közösségi médiában, amelyet három helyen töröltek, viszont két helyen tizennégy napig maradt posztolva, ami idő alatt huszonkilenc logopédustól érkezett válasz az ország különböző pontjaiból. A huszonkilenc válaszadóból huszonegynek volt EGYMI logopédiai ellátásról tapasztalata. A kutatás központi szereplő, vagyis a személyek összessége alkotja a mintát, illetve az alapsokaság (vagy populáció) tenné lehetővé a mintán kapott következtetések kiterjesztését (Szokolszky, 2004) reprezentatív mintaválasztás esetén, jelen kutatás azonban hozzáférhetőségi mintaválasztással történt, nem volt módom a reprezentativitás biztosítására.

2.2. A második szakasz jellemzői

A beérkezett válaszok kiértékelését követően kirajzolódott, hogy vélhetőleg milyen kihívásokkal néznek szembe az EGYMI logopédusai. Elkezdődött a kutatás második szakasza (3. táblázat). Az új kérdőív a konkrét kihívásokra kérdez rá, továbbá célja annak feltérképezése, hogy a megfogalmazott kihívások mennyire általánosak/elterjedtek. Saját kérdőív összeállítása történt az első szakasz eredményei alapján. Google űrlapok felhasználásával, online módon történt a megkérdezés. A kérdőív többségében zárt kérdéseket tartalmaz. A harminchét kérdésből harmincöt zárt és két nyitott kérdést alkalmaztam. A kapott adatokat SPSS statisztikai szoftver segítségével elemeztem, a kvalitatív adatokat pedig tartalmi elemzéssel dolgoztam fel.

A KIR-ben fellelhető adatok alapján az ország százkilenc EGYMI-jét összegyűjtve azok igazgatóinak e-mail-ben küldtem el a kérdőívet, azzal a kéréssel, hogy továbbítsák a náluk dolgozó logopédus kollégáiknak. Az első e-mail-es megkeresés 2023 június közepén történt, a második 2023 augusztus végén, a harmadik 2023 december közepén történt. Azon

vármegyékbe, ahonnan nem érkezett válasz, oda egy negyedik e-mail-es megkeresés is történt 2024 január végén. A teljes populációt megcéloztam, a vizsgálati alapsokaság egészét érhettem el ezzel a módszerrel, a válaszadók száma azonban összesen 123 lett. A reprezentativitás elérésére nem volt módom, azért sem, mivel jelenleg a KIR-ben nem található adat arról, hogy mennyi logopédus szakirányú szakember dolgozik egy-egy EGYMI-ben.

A válaszadók közül ötvennégyen dolgoznak vagy dolgoztak logopédus munkakörben szakszolgálatnál és EGYMI-ben is, így össze tudták vetni a két intézménytípust a csak nekik szóló kérdésekben. Az ambuláns és egyéb gyógypedagógiai ellátás mellett száznyolc főnek volt utazó logopédiai ellátással kapcsolatban tapasztalata (Sántha, 2006; Csíkos, 2009; Rencz, 2022).

2.3. A harmadik szakasz jellemzői

Végül a harmadik szakaszban (3. táblázat) EGYMI intézményvezetőinek szemszögéből vizsgáltam az ott dolgozó logopédusok helyzetét. A kérdőív egy kivételével (vármegyére való rákérdezés) csak nyitott kérdéseket tartalmazott. Írásbeli kikérdezés módszerét alkalmazva, saját kérdőív összeállítása történt. Google űrlapok felhasználásával négy kérdést küldtem ki, amikor második körben történt a második szakasz e-mail-es megkeresése az EGYMI vezetőinek. A beérkezett nyolc válasz többek között jó gyakorlatokat, bevált alkalmazott technikákat és módszereket is kínálnak, amelyek további gazdagításával javítható az EGYMI logopédiai ellátása. Illetve megvalósult egy EGYMI és egy pedagógiai szakszolgálat – logopédiai tagintézményének vezetőivel való fél strukturált interjú keretei között a témával kapcsolatban (Sántha, 2006; Rencz, 2022).

A második szakasz kérdőívét a KIR adatai alapján az összes EGYMI igazgatók elküldtem e-mailen két alkalommal is. A második kiküldés során egy másik kérdőívet is csatoltam, amely kifejezetten az igazgatóknak szólt. Összesen nyolc válasz érkezett öt vármegyéből (Fejér, Komárom-Esztergom, Pest, Somogy és Zala) és a fővárosból.

3. táblázat: A kutatás szakaszainak adatai

	I. szakasz	II. szakasz	III. szakasz
Minta	(EGYMI-k) logopédusai	EGYMI-k logopédusai	EGYMI-k vezetői
Kitöltők	29 fő	123 fő	8 fő
	ebből 21 fő EGYMI logopédiai tapasztalattal; 8 fő EGYMI és szakszolgálati tapasztalattal is	ebből 54 fő szakszolgálati tapasztalattal is; 108 fő utazó logopédiai tapasztalattal	
Kutatási módszer	Közösségi felületen szakmai csoportokban megosztott kérdőív	Országos szinten EGYMI vezetőinek e- mailben kiküldött kérdőív	Országos szinten EGYMI vezetőinek küldött kérdőív
Eszköz	7 zártvégű, és 13 nyíltvégű és kérdésből álló kérdőív	35 zártvégű és 2 nyíltvégű kérdésből álló kérdőív	3 nyíltvégű és 1 zártvégű kérdésből álló kérdőív
Fő kutatási kérdés	EGYMI logopédusai szembesülnek-e kihívásokkal munkájuk során? Ha igen, mik ezek?	Első szakaszban felmerült kihívásokat igazolják-e a nagy mintás adatok?	Vezetői szinten miben segítik az EGYMI-ben dolgozó logopédusokat?

3. EREDMÉNYEK, KONKLÚZIÓK

Az alábbiakban a kutatás három szakaszának eredményeit és konklúzióit mutatom be.

3.1. A kutatás első, témafeltáró szakaszának eredményeinek bemutatása

3.1.1. Az első szakasz statisztikai jellemzői

Nyolc vármegyéből és a fővárosból érkezett be összesen huszonkilenc logopédustól válasz, amelyből huszonegy a kutatás számára értékelhető válaszokkal rendelkezett, tehát a válaszadó dolgozik és/vagy dolgozott már logopédus munkakörben EGYMI-ben. A nyolc logopédus nem rendelkezett EGYMI-s tapasztalattal, nekik záró kérdésként megjelent, hogy dolgoznának-e EGYMI-ben vagy sem, amelyhez indoklást is kértem.

A logopédusi munkakörben való munka jellemzői

A válaszadók 37%-a logopédus munkakörben jelenleg az első munkahelyén dolgozik. Egy fő válaszolta, hogy eddig tizenöt különböző helyen dolgozott már logopédusként pályája során. Tizenkilencen több mint két helyen dolgoztak eddig logopédusként. A válaszadók 52%-a egy helyen dolgozott eddig, vagyis válaszadásukkor a második munkahelyükön dolgoztak. Átlagban a válaszadók több munkahelyen is dolgoztak egyszerre, többen akár 3-4 különböző helyen is párhuzamosan.

Feladatkörük összetettsége

Több mint 85%-uk csak logopédiai ellátást végzett az EGYMI-ben. A többi szakember osztályfőnöki, tanítói munkát is végzett. Emellett egyéb állandó helyettesítést jelöltek meg más tevékenységnek. Illetve az utazó ellátásban nem csak logopédiai, hanem egyéb más fejlesztő tevékenységet, például kognitív fejlesztést jelöltek meg a kitöltők.

Az ellátottak száma, az ellátás módja és az óraterhelés jellemzői

A válaszadók átlagosan húsz gyermeket látnak el hetente az EGYMI-n keresztül logopédiai ellátás keretében. A legtöbbet egy ember hatvankét főt jelölt meg, mint a logopédiai ellátottjainak száma, a legkevesebb pedig a tizenhárom fő volt. A megkérdezettek negyede végezte csak ambuláns módon a logopédiai terápiákat, mindenki más utazott is.

A kitöltők több mint a fele csak utazó ellátásban dolgozott, melynek keretében átlagosan három többségi intézménybe járt hetente. A legtöbb intézményt ellátó logopédus (egy fő) tíz többségi intézményt jelölt meg.

A válaszadó logopédusoknak átlagban heti tíz ambuláns, illetve utazó logopédiai órája volt EGYMI-ben. A válaszadók több mint a fele heti húsz óraszámában dolgoztak. Legkevesebb órásszámmal két fő tevékenykedett, akik heti négy órában voltak EGYMI-n keresztül logopédiai órájuk.

Szakszolgálati tapasztalat megléte

A válaszadók 38%-a már pedagógiai szakszolgálati tapasztalattal is rendelkezett az EGYMI mellett. Ők össze tudták hasonlítani a pedagógiai szakszolgálatban és az EGYMI-ben zajló logopédiai ellátás azonosságait és különbségeit.

3.1.2. Pedagógiai szakszolgálat és EGYMI közötti különbségek

A kutatás első szakaszában a válaszadó huszonkilenc logopédusból nyolc tudta összevetni a pedagógiai szakszolgálatokban és az EGYMI-kben zajló munkát. Négy fő különbség rajzolódott ki a válaszok alapján:

(1) EGYMI logopédusai a beszéd fogyatékos diagnózis mellett más fogyatékoság-specifikus tartalmat is igényel logopédiai ellátásuk.

„[...] más társuló problémákkal is küzdenek. Ellátok F70, F84, F90 kóddal rendelkező és mozgás-, és látássérültet is.”

(budapesti logopédus)

(2) Életkor és kognitív képességek szerint homogénebb csoportokkal tudnak dolgozni a pedagógiai szakszolgálatnál, mint az EGYMI-k logopédiai terápiáikban. Ezen tényezőt a megkérdezettek mindegyik észrevételezte.

„Szakszolgálatnál a hangcsoportokhoz nagyjából illeszkedő homogén csoportban hasonló tananyaggal tudunk haladni a logopédiai alapellátásban, a SNI gyerekeknél egy csoporton belül változatosabb a tüneti kép.”

(Somogy vármegyei logopédus)

(3) Mindegyik válaszadó nagyobb szakmai kihívásként tekintenek az EGYMI-s logopédiai ellátásra, mint a pedagógiai szakszolgálatban zajlóakra.

(4) Adminisztráció kérdésében négy válaszadó több adminisztrációt lát a szakszolgálati munkában, mint az EGYMI-ben, viszont egy válaszadó kifejezetten utóbbi intézményben érzi többnek.

„Az EGYMI-ben több a kontaktóra, keményebb az adminisztráció és annak ellenőrzése.”

(Pest vármegyei logopédus)

3.1.3. Az utazó logopédiai ellátás kihívásai

„Fejlesztő szobák hiánya, pici vagy zajos helyek a logopédiai terápiákra. Távoli intézmények, sok utazás. Régi eszközök. IKT eszközök hiánya. Túlzó dokumentáció.”

(Somogy vármegyei logopédus)

A fenti idézet tömören összegzi, hogy az EGYMI utazó logopédusai milyen kihívásokkal nézhetnek szembe.

A válaszadók közül legtöbben három dolgot emeltek ki:

(1) *Személyi és szakmai kapcsolatrendszerük* nem optimális a többségi intézmény dolgozóival:

- A vezetőkkel nehéz kompromisszumot találni abban, hogy akár több többségi intézmény összehangolásával optimális órarendek készülhessenek el tanév elején.
- Az ellátott gyermekek, diákok tanítóival, osztályfőnökeivel és szaktanáraival való folyamatos kommunikáció, konzultáció hiányát hatan is említették.

Volt, akinek kihívást jelent, hogy nem tud kialakulni a többségi intézményhez tartozás érzése, ami érzelmi biztonságot adhatna a logopédus számára. (2) *Az ellátás körülményei*

- Kilenc fő szerint a többségi intézmények nem biztosítanak az ellátáshoz termet és alapvető berendezési tárgyakat. *A tanterem vagy fejlesztő helyiség hiánya* a megkérdezettek állítása szerint olyan helyekre szorítja ki a logopédusokat a többségi intézményekben, mint az *ebédlő, aula, folyosó vagy a tornaterem tornapadja*. Az körvonalazódott ki tehát, hogy hiányoznak az intézményekből a fejlesztő szobák, de se üres tanterem, se pad, se szék nem jut. Ha jut is, azok zsúfoltak és zajosak a terápiához képest nagyobb létszámú csoportokhoz.
- A többségi intézmények *alapvető eszközöket* nem biztosítanak az utazó gyógypedagógusok számára. Tizenegy válaszadó is arról számolt be, hogy saját eszközöket visz a befogadó intézményekbe, mert ezeket nem biztosítják számukra. Nem feltétlen a terápiák specifikus eszközeire gondolnak, hanem például említésre került a fénymásolás vagy az ahhoz szükséges papírok és a színesceruzák. A tükör, mint a logopédia alapvető eszköze is hiányként jelenik meg.

(3) Emellett olyan kihívásokat is említettek, amelyek nem csak az utazó ellátással, hanem az EGYMI-s ambuláns logopédiai ellátásához is kapcsolódik, így ezek ott kerülnek bemutatásra.

3.1.4. Az EGYMI-k logopédiai ellátásának kihívásai

A megkérdezett EGYMI-kben dolgozó logopédusok válaszai alapján az alábbi főbb témakörökben és pontokban lehetne rendszerezni, hogy miben látják a szakmájukban és a munkájukban a kihívást. Az EGYMI-k logopédiai ellátását már egyben elemzem, nem teszek különbséget az ambuláns és utazó ellátás között. A következő 3 fő pontból összesen hét alpontjába fogalmazhatók meg az eredmények.

(1) Az ellátás munka feltétele, vagyis a külső tényezők. Ennek részei a szervezési feladatok és terem-, eszközfelszereltség adta kihívások.

A *szervezési feladatok (a)* közül jellemző, hogy a tanév eleji órarend összeállítása három főnek kihívást jelent az EGYMI intézményén belül is. Azon logopédusok, akik utazó ellátásban is dolgoznak, még nehezebb összehangolniuk a többségi intézményeket és az EGYMI telephelyén zajló óráikat.

Az EGYMI-kben az *eszköz biztosítás (b)* a fejlesztő termék és a logopédiai terápiához szükséges tükrök általában megtalálhatóak. Viszont a termék felszereltsége olykor avíttas, hiányoznak a jelenleg használt, modern szakmai fejlesztő eszközök.

(2) A terápia szakmai jellemzőjében megjelenő kihívás a beszéd-, és nyelvi fejlesztés mellett jelenleg más egyéb – kognitív, mozgás stb. – területek fejlesztését is be kell építeniük óráikba a logopédusoknak a terápiák során. Egy órán kognitív képességek és életkor szerint is van, hogy heterogén csoportok alakulnak ki, amely *szakmai kihívást (c)* jelenthet a logopédusoknak.

(3) A kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás, amely az ellátottak, szülők, kollégák, és vezetőség terén is található kihívás.

Az *ellátottak (d)* létszámot többen is említették, hogy egy logopédusra egyre több ellátandó gyermek jut mind az egy órán belül, mind az egész heti ellátásban. Tizenegyen jelezték, hogy elsődlegesen viselkedésproblémákkal, viselkedészavarokkal küzdenek a gyermekek, akikkel foglalkoznak, így beszéd-, és nyelvifejlesztés nehezebben tud megvalósulni. Volt, aki azt jelezte, hogy maguk a logopédiai esetek is egyre súlyosabbak, mint amit korábban tapasztalt.

A *szülőkkel (e)* való kapcsolattartás kihívásai is felmerültek. Nehéz olyan fórumot találni, ahol ez hatékonyan megvalósulhat, ugyanakkor ez elengedhetetlen lenne ahhoz, hogy a gyermekek rendszeres és az útmutatásnak megfelelő otthoni gyakorlása megtörténjen.

Hét válaszadónak fontos, hogy *kollégáikkal (f)* folyamatos szakmai együttműködés valósulhasson meg kollégáikkal, egymást segítő közösségben dolgozhassanak, legyen lehetőség a belső tudásmegosztásra a tapasztalatok és továbbképzések alapján.

Három kitöltő válasza alapján kiderült, hogy elvárják *vezetőiktől (g)*, hogy szakmai fejlődésüket morálisan és anyagilag támogassák. Emellett támogató attitűdöt biztosítsanak velük szembe.

3.1.5. A nem EGYMI-s tapasztalattal rendelkező logopédusainak benyomása az EGYMI-ben folyó munkáról

A nyolc EGYMI-s tapasztalattal nem rendelkező logopédus kétharmada válaszolta azt, hogy esetlegesen dolgoznának EGYMI-ben, kipróbálnák az ottani logopédiai munkát. Az igennel válaszolók közül, a logopédiai munkát izgalmasabbnak, változatosabbnak látták, mint például a szakszolgálati tevékenységet. Volt, aki viszont pont ezért válaszolt nemmel, mert szerinte monotonabb az EGYMI-s logopédiai munka, mint a szakszolgálati, vagy a klinikai.

Volt, aki tehermentesebbnek látta az EGYMI-s ellátást. Úgy vélte, hogy kevesebb többségi óvoda vagy iskola jut egy logopédusra, mint a szakszolgálati ellátásban. Volt, aki egyformán „nagyon megterhelőnek” vélte mind a szakszolgálat, mind az EGYMI-s munkát.

Volt, aki azt kifogásolta, hogy csak sajátos nevelési igényű gyermeket láthatna el EGYMI-ben, bár erre a válaszadó nem volt biztos.

3.1.6. Beszédfogyatékoságot igazoló diagnózissal rendelkezés előnyei, hátrányai

Mind a harminckilenc válaszadó, függetlenül attól, hogy van-e EGYMI-s tapasztalata vagy se, megkérdezésre került, hogy: vajon egy nyelvi zavarban érintett gyermek érdekét támogatja-e, ha megkapja a beszédfogyatékoság diagnózisát, vagyis az SNI státusz. A válaszadók elég egyöntetűen válaszoltak, 89%-uk mondta azt, hogy jobb, ha rendelkezik státusszal, jobban támogatja a jelenlegi hazai rendszer.

Az indokok között felsorolták, hogy így nem kallódik el a gyermek, biztosított a folyamatos nyomon követés, probléma specifikusabb az ellátás. További érvek még a válaszadók szerint, hogy az ellátást helyben, a saját óvodájában/iskolájában kapja meg a gyermek. Állami finanszírozási keretben kapja meg az ellátást. Volt, aki szerint könnyebb megoldani ilyen formában az egyéni ellátást és az artikuláció terápia mellett másra is jut idő. A válaszadók közül a többségi intézmény befogadó pedagógusának van pozitívabb attitűdje a

gyermek felé, jobban figyelnek rá, konkrétan meg vannak határozva, hogy miben igényel plusz segítséget, vagy akár felmentést.

Az ellenérvek mellett az jelent meg, hogy szakember hiány van, így nem kapja meg úgyse az ellátást. Volt, aki azt hozta fel érvként, hogy magánellátásban minőségibb fejlesztést tud adni, mint egy EGYMI-n keresztül megvalósuló logopédiai terápia. Ezt az állítást első sorban azzal indokolta a válaszadó, hogy folyamatos kapcsolatot tud biztosítani a szülővel. Másoktól is jött az a válasz, hogy nincs elegendő szakember, ezért nem lehetséges a teljes ellátás lefedettsége.

A válaszadások alapján vannak olyan területek az EGYMI logopédiai ellátásban, amelyben kihívásként élnek meg a benne dolgozók. Összeségében így alakult ki a második szakasz kérdőív struktúrája (5. ábra) az első szakasz válaszai alapján. Ezzel az új kérdőívvel egy nagyobb mintát lehet tehát elérni, ami tényleges választ ad, hogy mely területeken is néznek kihívások elő az EGYMI logopédusai.

Alapadatok: • Vármegye, régió; • Eddigi és jelenlegi munkahelyek száma; • Szakmai tapasztalat (év); • További felsőfokú végzettség;	
Szakszolgálat összevetése EGYMI logopédiai ellátással: (amennyiben van mindkét intézmény típusban tapasztalata) • Adminisztráció mennyisége; • Társuló probléma a gyermekeknél; • Nagyobb szakmai kihívás; • Heterogénebb terápiás csoportösszetétel;	
Utazó logopédia kihívásai: (amennyiben van EGYMI-s utazó logopédiai tapasztalata) • Milyen arányban van ambuláns és utazó logopédiai ellátása; • Ellátott intézmények és települések száma; • Többségi intézmény érezteti a hozzájuk való tartozást; • Többségi intézmény biztosítja a termet és alapvető berendezést; • Többségi intézmény biztosítja a terápiához szükséges alapvető eszközöket;	
EGYMI logopédiai ellátás kihívásai: • Szervezési és adminisztratív feladatok; • Órarend összeállítás; • Terápia szükséges eszközök biztosítása; • Kapcsolat kezelés • Szülők • Kapcsolattartás minősége; • Otthoni gyakorlás biztosítása; • Gyermekek • Megfelelő létszám és óraszám biztosítása; • Életkori és kognitív homogenitás a terápiák során; • Csak beszédfigyelmesség diagnózis; • Pedagógusok • Belső tudásmegosztás lehetősége; • Vezetőség • Továbbtanulás biztosítása, támogatása; • IKT biztosítása • Szakmai kihívások • Logopédián kívüli ellátás; • Szakmai fejlődés munkán keresztül és intézményes keretek között; • Leterheltség lehetősége: • Adminisztráció, gyermeklétszám, óraszám...	

5. ábra: A második szakasz kérdőív struktúrája

3.2. A kutatás második, nagymintás szakaszának eredményeinek bemutatása

A kutatás kérdőíves szakaszának fő célja az EGYMI-k logopédiai ellátás kihívásainak feltárása volt. Mint a kérdőív struktúráján látható (5. ábra), a három fő kérdéscsoport közül kettő azt vizsgálta, hogy az utazó logopédiai ellátás, és az EGYMI-ben végzett logopédiai ellátás miféle kihívásokat jelent a logopédusoknak. A 36 item közül 17 állítás ötfokú Likert-skálán kérte a válaszadók értékelését.

Ebben az alfejezetben bemutatom az egyes tematikus kérdéscsoportokba tartozó eredményeket, majd megvizsgálom, hogy a 17 jellemző hogyan viszonyul egymáshoz, hogyan kapcsolódik a válaszadók gondolkodásában.

3.2.1. A második szakasz statisztikai jellemzői

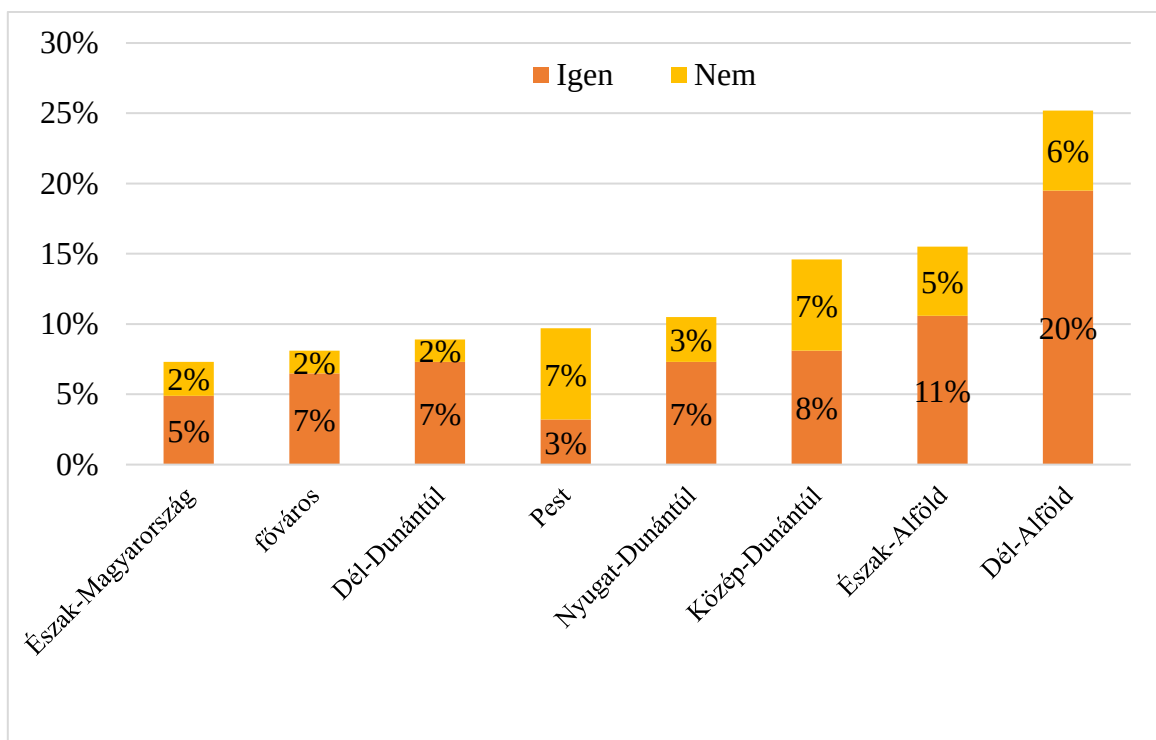
A tizenkilenc magyarországi vármegye közül csak egyből, Nógrád vármegyéből nem érkezett válasz (4. táblázat). Régió szinten is Észak-Magyarországról bejövő válaszok száma a legkevesebb a kilenc főjével. A vármegyékre vonatkozó adatok a régiókra való átcsoportosítása utólag történt meg, hogy könnyebb és átláthatóbb legyen az elemzés az egyes kérdések, kérdéscsoportok szempontjából. A válaszok tíz százaléka a fővárosból, Dél-Dunántúlról, Pest vármegyéből és Nyugat-Dunántúlról közel azonos számban érkeztek be, míg a Közép-Dunántúlról és az Észak-Alföldről körülbelül a beérkezett válaszok tizenöt-tizenöt százaléka származik. A visszajelzések majdnem negyede a Dél-Alföldről érkezett be. Kiemelendő, hogy mind a százhuszonhárom kitöltőnek van vagy volt EGYMI logopédiai ellátásban szakmai tapasztalata, amelyet a kezdő kérdéssel igazoltak.

4. táblázat: A második szakasz válaszadóinak főben és százalékban megadott száma vármegyékre és régiókra bontva

Vármegye	Válaszadók		Régió	Válaszadók	
	Fő	%		Fő	%
Borsod-Abaúj-Zemplén	7	5,7	Észak-Magyarország	9	7,3
Heves	2	1,6			
Nógrád	0	0			
Budapest (főváros)				10	8,1
Baranya	3	2,4	Dél-Dunántúl	11	8,9
Somogy	5	4,1			
Tolna	3	2,4			
Pest				12	9,8
Győr-Moson-Sopron	3	2,4	Nyugat-Dunántúl	13	10,6
Vas	3	2,4			
Zala	7	5,7			
Fejér	7	5,7	Közép-Dunántúl	18	14,6

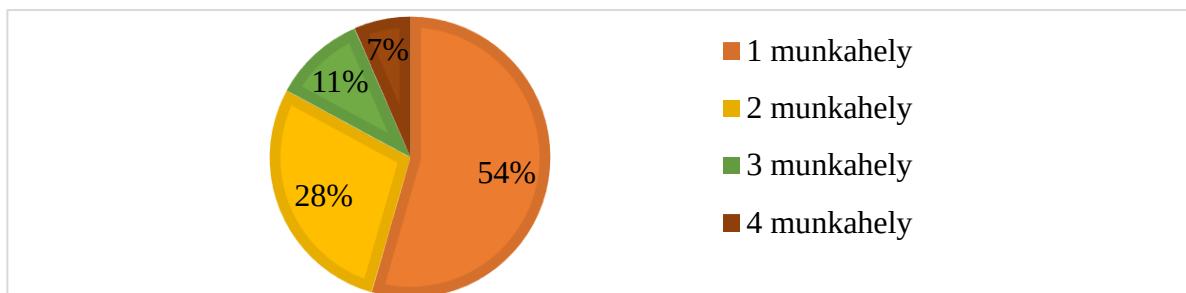
Komárom-Esztergom	2	1,6	Észak-Alföld	19	15,4
Veszprém	9	7,3			
Hajdú-Bihar	8	6,5			
Jász-Nagykun-Szolnok	4	3,3			
Szabolcs-Szatmár-Bereg	7	5,7	Dél-Alföld	31	25,2
Bács-Kiskun	18	14,6			
Békés	9	7,3			
Csongrád-Csanád	4	3,3			
Összesen				123	100%

A válaszadók több mint 67 %-ának megegyezik a munkahelye a lakóhelyével (6. táblázat). Pest vármegyében fordítottan arányos eredmény mutatkozik a 66%-os nem válasszal. Érdeklőség, hogy a Somogy-, és Csongrád-Csanád vármegyei válaszadók mindegyike a lakóhelyén dolgozik.

6. ábra: Lakóhelye megegyezik-e a munkahelyével? kérdésre a főben és százalékban megadott válaszok aránya régiókra lebontva

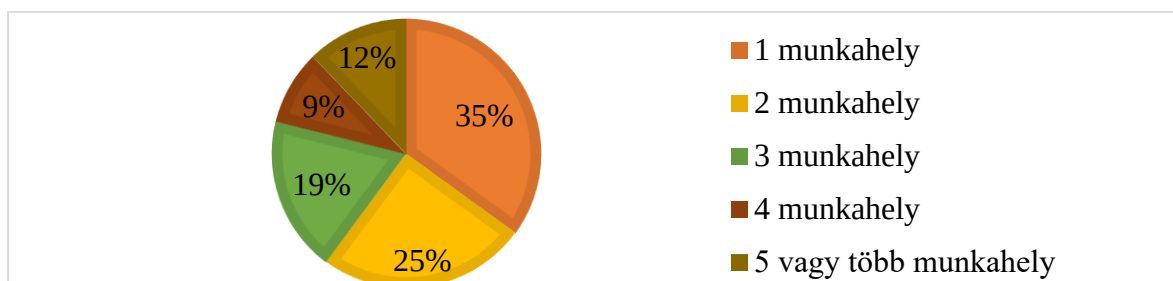
A logopédusok több mint a fele dolgozott egy munkáltatónál a kitöltéskor (7. ábra). Közel a harmada két munkahellyel, míg az egy tizedük három munkahellyel rendelkeztek. Négy, illetve annál több munkahellyel a válaszadók több, mint öt százalékának volt.

N=123 fő

7. ábra: A kitöltők jelenlegi munkahelyeik száma százalékos eloszlásban

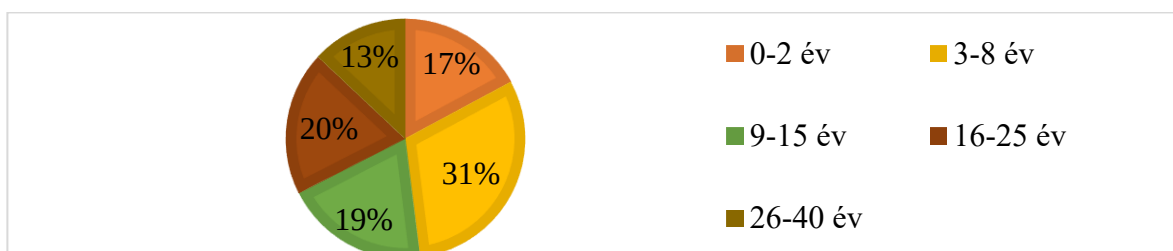
A kitöltők több mint harmada egy helyen szerzett eddig logopédiai tapasztalatot (8. ábra), míg negyedének már két munkahelyről is volt. Majdnem húsz százalékuk három eddigi munkahelye volt már logopédusként. Több, mint tíz százalékuknak pedig öt vagy annál több munkahelyi tapasztalattal rendelkeztek a kitöltéskor.

N=123 fő

8. ábra: A kitöltők eddigi munkahelyeik száma logopédusként százalékos arányban

Logopédusként eltöltött szakmai évek szerint a kitöltők majdnem harmada a 3–8 év közötti tapasztalattal rendelkeztek (9. ábra). A 9–15, illetve 16–25 év közötti tapasztalattal rendelkezők azonos arányban, 20-20 százalékban jelentek meg.

N=123 fő

9. ábra: Logopédiai szakmai tapasztalatok száma években, azok százalékos eloszlása

A válaszadók több mint a fele rendelkezik valamilyen más felsőfokú képzettséggel is a gyógypedagógia szak logopédia szakirányon kívül. A kitöltők majdnem húsz százalékának van a logopédián kívül más gyógypedagógiai szakirányú végzettsége is, mint a szurdopedagógia, értelemben akadályozottak pedagógiája, autizmus spektrum pedagógiája, pszichopedagógia és

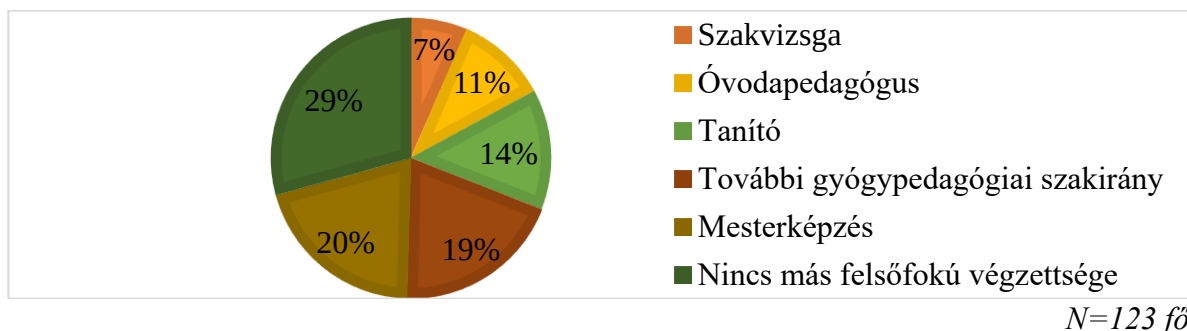
oligofrénpedagógia. A legtöbben, tizenhét fő tanulásban akadályozottak pedagógiája szakiránnyal rendelkeztek még.

A megkérdezettek több mint öt százaléka szakvizsgázott pedagógus. A legtöbben (hat fő) közoktatás-vezetői szakvizsgával is rendelkeztek. Emellett fejlesztő pedagógus, sajátos nevelési igényű gyermekek integrációs pedagógusa és gyógypedagógus szakvizsgával rendelkeztek.

Körülbelül húsz százalékuk (35 fő) óvodapedagógus és/vagy tanítói végzettséggel is rendelkeztek még a logopédus végzettségen kívül. Öt főnek tanítói és óvodapedagógiai végzettsége is volt.

A kitöltők egyötöde (24 fő) rendelkezett egyetemi szintű végzettséggel is. Hatan különböző idegennyelv tanári végzettséget jelöltek, mint az angol, német, francia és az olasz. Az egyetemi végzettségek között jelezték még a magyar nyelv-, és irodalom tanára; hitoktató; tánc-, és drámapedagógus; konduktor; nevelőtanár; szociálpedagógus-munkavállalási tanácsadó; multikulturális nevelés tanára – bűnmegelőzési koordinátor szakokat is. Voltak, akik a pedagógus pályán kívül más szakmákkal is rendelkeztek még, mint a HR menedzsment; művelődés szervező; egészségfejlesztő mentálhigiénikus; kommunikáció és média; vagy a szálloda-, és vendéglátóipari szakirány. A legtöbben (7 fő) az inkluzív nevelés gyógypedagógus mesterképzéssel rendelkeztek.

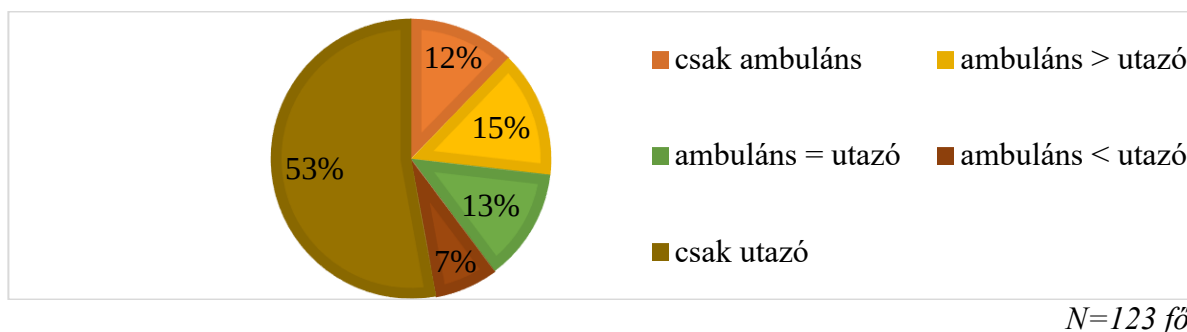
Azon személyek, akik több felsőfokú végzettséggel is rendelkeztek, azok adatai egyszer szerepelnek a statisztikában (10. ábra) a legmagasabb végzettségükkel. A válaszadók majdnem harmadának nem volt további felsőfokú végzettsége.

10. ábra: A válaszadók további felsőfokú végzettségeinek százalékos aránya

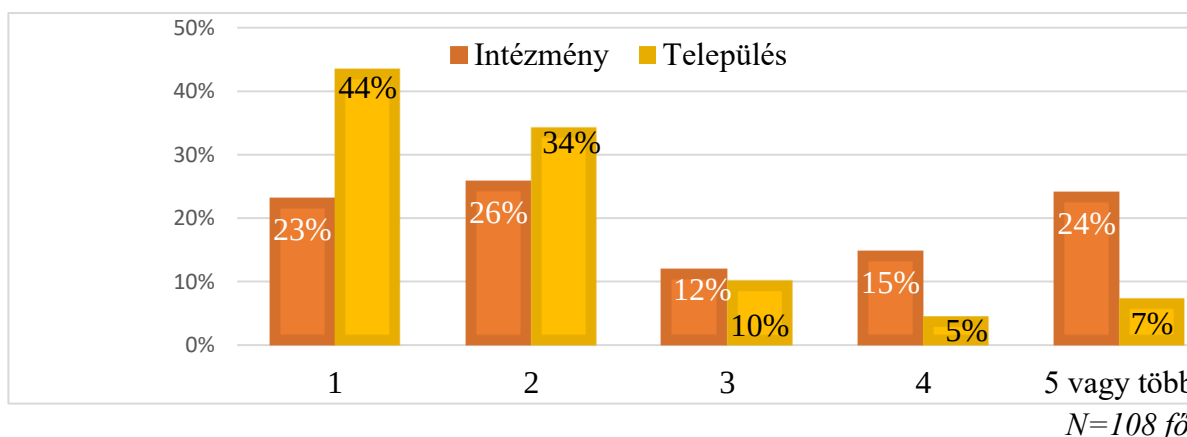
A megkérdezett logopédusok több mint a fele (65 fő) csak utazó ellátásban dolgozott (11. ábra). A csak ambuláns, illetve több ambuláns, mint utazó és egyenlő arányú ambuláns és utazó EGYMI-s logopédiai ellátás közel azonos arányban vannak (18 és 16 fő). A legkevesebb, amikor kevesebb az ambuláns, mint az utazó logopédiai ellátás. Így kiderül az, hogy az EGYMI-ben dolgozó logopédusok több, mint 87%-a utazó ellátásban is tevékenykedik, amely

108 főt jelent a megkérdezettek közül. Számukra egy külön mikro-kérdéssor is megjelent a kérdőívben az utazó ellátással kapcsolatban.

11. ábra: Utazó és ambuláns EGYMI-s logopédiai ellátás százalékos eloszlása

Az óraszámukban különböző arányban utazó (12. ábra) logopédusok válasza alapján körülbelül negyed-negyed annyian (28 és 26 fő) járnak egy, illetve öt vagy annál több többségi intézménybe (10. ábra). Hasonlóan a válaszadók negyede két intézményt jelölt meg. A válaszadók többi része pedig három vagy négy intézménybe járnak ki. Települések száma szerint közel a fele egy helyen dolgozik. Ezt követő több mint harminc százalékkal a két település ellátása. Alig több mint tíz százalék a három településre, de majdnem ugyan ennyien vannak, akik öt vagy több települést látnak el.

12. ábra: Az EGYMI-s utazó logopédiai ellátás százalékos eloszlása többségi intézmények és település számaik szerint

3.2.2. EGYMI és szakszolgálati logopédiai ellátás összevetése

Azon válaszadók, akik EGYMI logopédiai ellátáson kívül szakszolgálati tapasztalattal is rendelkeztek, négy kérdés alapján vetették össze a két intézménytípust (13. ábra). Összesen ötvennégy logopédus rendelkezett mindkét logopédiai ellátással kapcsolatos tapasztalattal.

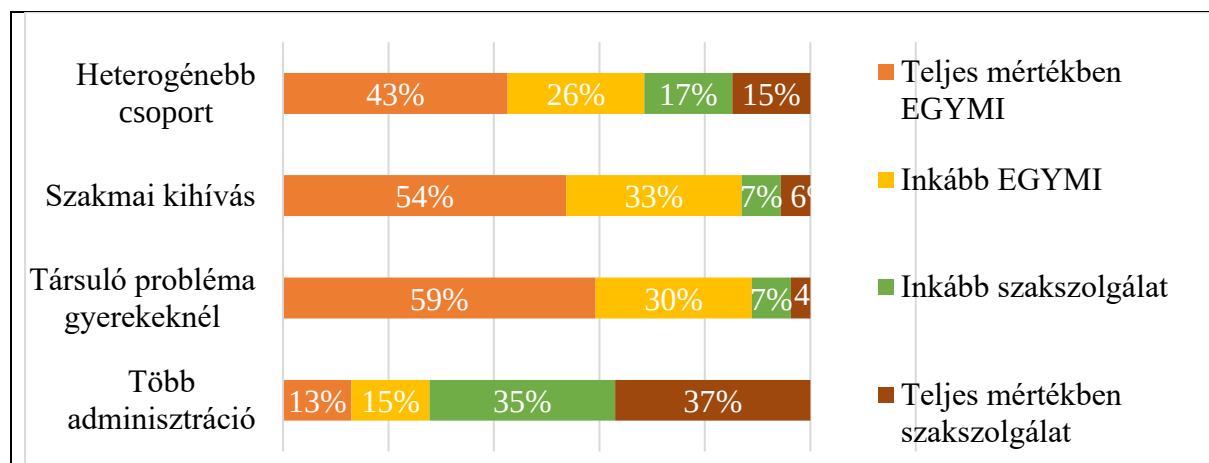
A négy kérdés közül három egyértelműen az EGYMI-re jellemző kihívásra jelölték. Első, hogy hol több a társuló probléma a beszéd fogyatékoságán kívül; második a munka

szakmai kihívásként való megélés; harmadik a csoportok összetételére vonatkozó (homogén vagy heterogén összetétel; illetve a negyedik az adminisztráció mennyiségére vonatkozó kérdés.

Ezek közül a legkimagaslóbb, hogy a beszéd- és nyelvi zavaron, beszéd fogyatékoságon felüli más egyéb társuló problémának jelenléte a gyermekeknél a válaszadók 89%-a szerint az EGYMI-ben van. A logopédusok 87%-a szerint nagyobb szakmai kihívást jelent a számukra az EGYMI-féle ellátás, mint a szakszolgálati. A harmadik pedig már kevésbé egyértelműen, de mégis majdnem hetven százalékban az EGYMI-re jellemzőbb, hogy heterogénebb csoportokkal dolgoznak egy-egy terápia során. Egy kérdésben egyértelműen a szakszolgálatra volt jellemző, vagyis az adminisztráció mértékben ezen intézményekben a több a válaszadók 72%-a szerint. A kapott eredményeket, ha egy halmozott sávos diagramon (13. ábra) ábrázoljuk, akkor is jól kirajzolódnak a különbségek az EGYMI és a szakszolgálati jellemzők közül.

„[...] A gyerekek az EGYMI-ben ugyanúgy óvodás gyerekek, akiket ellátok, a csoportösszetétel nem azon múlik, hogy szakszolgálat vagy EGYMI az ellátó, hanem azon, hogy melyik kerületben, és annak melyik részén van az óvoda.”

(Pest vármegyei logopédus)

13. ábra: EGYMI és szakszolgálat négy fő kérdésének gyakoriságban megadott összevetése a logopédusok tapasztalatai szerint

3.2.3. Utazó logopédiai ellátás kihívásai

„Eddigi tapasztalataim alapján szerencsésebb lenne, ha az adott integráló iskola dolgozói állományában lenne gyógypedagógus-logopédus végzettségű kolléga. Úgy talán több idő jutna a gyerekekre.”

(Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei logopédus)

Az utazó logopédiai ellátással kapcsolatban három kritikus tényező merült fel, amely kihívásként jelenhet meg a szakemberek számára. A válaszadók egy ötfokú skálán jelölhették, hogy szerintük az adott állítás mennyire jellemző a saját munkájuk során.

A legnagyobb kihívást az jelenti az utazó logopédusok számára, hogy a többségi intézmények alapvető eszközöket nem biztosítanak számukra (5. táblázat). A megkérdezettek majdnem fele negatívan értékelte ezt. A legkisebb arányban voltak azok, akik teljes mértékben pozitívan vélekedtek volna ezen állítással. Folyamatos csökkenést látunk a negatív értékektől a pozitív felé haladás vizsgálatakor.

A megkérdezettek közel fele pozitívan nyilatkozott, hogy mennyire éreztetik velük a többségi intézmény(ek) dolgozói, hogy ő is közéjük tartozna. Viszont a válaszadók majdnem negyede (28 fő) inkább tartózkodó e kijelentés értékelésében.

Már mérsékeltabb a pozitív értékelés azzal kapcsolatban, hogy az utazó logopédusok számára jutna a többségi intézményekben tanterem, illetve alapvető berendezési eszközök. Ennél a kérdésnél majdnem a válaszadók harmada tartózkodó válasza pozícionálta választát. Viszont a legnegatívabb értékelés ennél a kihívásnál a legcsekélyebb.

5. táblázat: Az utazó logopédiai ellátás jellemzőinek értékelése

Átlag	Szórás	Állítások	Gyakoriság (%)				
			1	2	3	4	5
2,20	1,295	Többségi intézmények alapvető eszközök biztosítása	42,6	19,4	20,4	10,2	7,4
3,35	1,186	Többségi intézményhez tartozás érzése	8,3	15,7	25,9	32,4	17,6
3,55	1,171	Többségi intézmény tanterem és berendezésének biztosítása	4,6	13,9	31,5	22,2	27,8
N=108 fő							
1: egyáltalán nem jellemző, 2: inkább nem jellemző, 3: részben jellemző, 4: inkább jellemző, 5: teljes mértékben jellemző							

3.2.4. A munka hivatali feltételei

Logopédiai terápiákkal töltött heti órák számát eltérő arányújak a válaszadók között. Egyaránt 17-17%-uk 6–10, 11–15, illetve 16–20 közötti óraszámban határozta meg hetente. 21–25 közötti óraszámban dolgoztak a legtöbben (22%), míg a legkevesebb 1–5 óra és a legtöbb 25-nél több óraszámban a megkérdezettek 12-13%-a dolgozott. Összességében elmondható, hogy azonos eloszlású a heti logopédiai óraszámok, elég változatos az EGYMI-ben dolgozó logopédusok óraszámja és azok tartalma. Ez annak is köszönhető, hogy vannak, akik a logopédia mellett osztályfőnöki, tanítói, óraadói és egyéb tevékenységet is végeznek.

„Az EGYMI egyetlen logopédusaként, én, mint osztályfőnök látok el SNI ellátásban is fejlesztő foglalkozásokat. A szakszolgálat logopédusai segítik ki az EGYMI munkáját. Jelentős túlórával dolgozom, úgy, hogy napi szinten 1 órát még utazom is a munkahelyem miatt. Mellette egyéni vállalkozással egészítem ki a havi bevételemet. [...]”

(Zala vármegyei logopédus)

A válaszadók majdnem a fele (pontosan) huszonöttnél több gyermeknek tart logopédiai ellátást egy héten és több mint a háromnegyede tíznél több gyereket lát el. Vélhetőleg, akik nem főállásban logopédiai tevékenységet végeznek ők is ötnél több gyermeket látnak el (a megkérdezettek tíz százaléka).

Adminisztrációval töltött heti óraszám mértéke is megoszló a válaszadók szerint. A heti 0,5–1 órától egészen a heti több mint negyven órát is említenek adminisztrációra szánt időre.

A megkérdezettek 85,4%-ának biztosít az EGYMI számára legalább egy IKT eszközt a mindennapi munkájukhoz.

Alapvető eszközök biztosításában majdnem a válaszadók harmada tartózkodó (6. táblázat), szerintük ezek részben biztosítottak a munkavégzéshez. Nagy szórás figyelhető meg a válaszok között, de tíz százalékkal többen vannak, akik egyetértenek abban, hogy az EGYMI, mint intézmény biztosít a számukra megfelelő alapvető eszközöket.

Majdnem a válaszadók fele kihívásként, nehézségként éli meg tanév elején órarendjének az összeállítását. Amennyiben utazó logopédiai ellátásban is dolgozik, akkor ez még inkább nehezíti a válaszadók helyzetét. Állandó alkalmazkodást igényel a többségi intézmények életéhez, amely általában több általános iskolát is szokott érinteni.

A szakértői bizottságok által előírt logopédiai terápiás óraszámokat a válaszadók több mint negyven százaléka szerint nem tudják biztosítani az arra rászoruló gyermekeknek, tanulóknak.

6. táblázat: A munka hivatali feltételeinek kérdésköreinek statisztikai jellemzői

Átlag	Szórás	Állítások	Gyakoriság (%)				
			1	2	3	4	5
3,2	1,265	Alapvető eszközök biztosítása EGYMI részéről	12,2	16,3	30,1	22,8	18,7
3,46	1,301	Órarendösszeállítás kihívást jelent	9,8	12,2	30,9	17,1	30,1
4,07	1,161	Előírt óraszám biztosítása gyermekeknek	18,7	15,4	22	20,3	23,6
N=123 fő 1: egyáltalán nem jellemző, 2: inkább nem jellemző, 3: részben jellemző, 4: inkább jellemző, 5: teljes mértékben jellemző							

3.2.5. Ellátandók jellemzői

A válaszadók majdnem háromnegyede cáfolja, hogy az ellátandó diákok csak beszédfigyelmességgel kapcsolatos diagnózissal rendelkeznek (7. táblázat). Más figyelmességi típus is megjelenik egy-egy logopédiai terápia során.

Kognitív fejlettség szerint vélhetőleg igyekeznek a szakemberek homogén logopédiai csoportokat létrehozni, de sok más tényező befolyásolhatja ezt a törekvést. A megkérdezettek közel negyven százaléka részben tudja csak megoldani a homogén csoportösszetételeket. Majdnem ugyanennyi százalékban tartózkodók e kérdéssel kapcsolatban. Dupla annyian vannak azok, akik meg tudják oldani a homogenitást kognitív képességek szerint, mint akik nem.

Életkor szerinti homogén logopédiai csoportok kialakítására a válaszadók több mint a hatvan százaléka képes rá. Csekély, közel tizenhat százalékának nem lehetséges életkor szerint homogén csoportok kialakítása. Bár, felvetődik ennek a fontosságának a kérdése, hiszen lehet, hogy korosztályban, évfolyamban különböznek a diákok, de lehetséges, hogy közel azonos, hasonló logopédiai terápia alkalmazása a szükséges.

„Az EGYMI előírja, hogy hány gyereknek kell részt vennie egy órán, de az nem érdekli, hogy azok a gyerekek különböző életkorúak, illetve más-más problémával küzdenek. Pl. 1-2 dys-es SNI-s gyerek nem lehet egyedül egy foglalkozáson, mert nem éri el a létszámot, az artikulációs zavaros gyerekekkel együtt kell vinni. [...]”

(Pest vármegyei logopédus)

A megkérdezettek hatvanöt százalékának elegendő csak a beszéd-, nyelv- és kommunikáció fejlesztésére koncentrálni. Nem szükséges nekik más jellegű fejlesztéseket nyújtani a logopédiai órák során, mint például a kognitív fejlesztés. Azért a válaszadók majdnem harmada valamennyi mértékben alkalmaz logopédiai terápia metódusán kívül más módszereket is.

A válaszadók majdnem hetven százaléka a jogszabályokban meghatározott létszámmal tudnak dolgozni a logopédiai terápiák során.

7. táblázat: Az ellátandók kérdésköreinek statisztikai jellemzői

Átlag	Szórás	Állítások	Gyakoriság (%)				
			1	2	3	4	5
2,10	1,315	Csak beszéd fogyatékos diagnózissal rendelkezik	47,2	22,8	10,6	12,2	7,3
3,29	,998	Kognitív fejlettség szerint homogén csoportok	3,3	17,1	39	28,5	12,2
3,78	1,177	Életkor szerint homogén logopédiai csoportok	4,9	11,4	18,7	30,9	34,1
3,87	1,063	Csak beszéd-, nyelv-, és kommunikáció fejlesztés	3,3	7,3	22	34,1	33,3
4,07	1,161	Jogszabályoknak megfelelő gyermeklétszám a terápiákon	4,1	6,5	19,5	17,9	52
N=123 fő 1: egyáltalán nem jellemző, 2: inkább nem jellemző, 3: részben jellemző, 4: inkább jellemző, 5: teljes mértékben jellemző							

3.2.6. Szülőkkel való kooperáció

A szülőkkel való együttműködésben egyöntetűen az otthoni gyakorlás tekinthető a legnagyobb kihívásnak, problémának (8. táblázat). Csekély számban mondhatják el az EGYMI-ben dolgozó logopédusok, hogy tapasztalnak otthoni gyakorlást a gyermekekkel a szülők részéről.

Ennek egyik tényezője, hogy a logopédusoknak sikerül-e optimális kapcsolatot kialakítani a szülőkkel. Erre a kérdésre is csak a válaszadók kevesebb, mint egyharmada mondhatja el, hogy megfelelő a szülőkkel való kapcsolata. Vélhetőleg itt az utazó ellátás ronthatja a statisztikát, hiszen a logopédusoknak nincs állandó, napi kapcsolatuk.

8. táblázat: A szülőkre vonatkozó kérdésköreinek statisztikai jellemzői

Átlag	Szórás	Állítások	Gyakoriság (%)				
			1	2	3	4	5
2,03	,849	Szülők otthoni gyakorlása gyermekeikkel	28,5	44,7	22,8	3,3	,8
3,11	1,062	Szülőkkel való kapcsolattartás optimális	8,1	18,7	35,8	29,3	8,1
N=123 fő 1: egyáltalán nem jellemző, 2: inkább nem jellemző, 3: részben jellemző, 4: inkább jellemző, 5: teljes mértékben jellemző							

3.2.7. Szakmai fejlődés kihívásai

E kérdéskört négy jellemzővel vizsgáltam, az anyagi támogatás, a továbbképzéshez kapott idő, és a szakmai hatás (tudásmegosztás és szakmai fejlődés) tételekkel. Legalacsonyabb átlagértéket az anyagi jellemzők, legmagasabbat a szakmai légkör tekintetében kaptam (9. táblázat).

Anyagi támogatás

A megkérdezettek többsége nem részesül anyagi támogatásban az EGYMI jóvoltából. A válaszadók negyede kapott már pénzbeli hozzájárulást tudásának mélyítéséhez, további tanulmányok folytatásához, fele azonban nem. E tényező esetében a legnagyobb a különbség a válaszadók véleménye között (szórás: 1,4), de összességében rendkívül negatív az értékelés (átlag 2,5). Ez nem csak az EGYMI-ken és vezetőiken múlik, hanem a fenntartókon, amelyek alapvetően a Klebelsberg Központ, a különböző tankerületek.

A válaszadók több mint hatvan százaléka a speciális eseteken keresztül nyert tapasztalatokat szakmai fejlődésként éli meg. Elenyésző számban voltak azok, akik nem feltétlen fejlődésnek értékelik különlegesebb logopédiai esetekkel való foglalkozás lehetőségét.

Időbeosztás

A logopédusok majdnem hetven százaléka rugalmas időbeosztást kap, ha továbbképzésre, továbbtanulásra szeretné felhasználni idejét. Kevesen vannak, akik még időbeli kedvezményeket se kapnak szakmai fejlődési céljaik eléréséhez.

Belső tudásmegosztás

A válaszadók közel nyolcvanöt százaléka úgy látja, hogy megvalósul intézményben a belső tudásmegosztás. Tudnak egymással kooperálni különlegesebb, speciálisabb esetekben. Jellemző rájuk az alapvető gyógypedagógiai attitűd, egymás segítése.

9. táblázat: A szakmai fejlődésre vonatkozó kérdésköreinek statisztikai jellemzői

Átlag	Szórás	Állítások	Gyakoriság (%)				
			1	2	3	4	5
2,49	1,369	EGYMI anyagilag támogatja a továbbtanulást	34,1	17,9	24,4	12,2	11,4
3,81	1,059	Speciális esetek szakmai fejlődést ad	1,6	11,4	22,8	32,5	31,7

3,97	1,221	Rugalmas időbeosztás továbbképzéskor	4,9	9,8	17,1	20,3	48
4,31	,933	Belső tudásmegosztás, egymás szakmai segítése	,8	6,5	8,1	30,1	54,5
<i>N=123 fő</i> <i>1: egyáltalán nem jellemző, 2: inkább nem jellemző, 3: részben jellemző, 4: inkább jellemző, 5: teljes mértékben jellemző</i>							

Összességében elmondható, hogy találhatóak az EGYMI-n belül olyan területek, amelyek kihívásokat jelentenek a logopédusok számára. Az első három helyen az alábbiak körvonalazódtak az értékelések alapján:

1. A legnagyobb kihívásként a szülőkkel való együttműködést tartják a megkérdezett logopédusok. 73%-uk nem, vagy alig tudja bevonni a szülőket a terápiás folyamatba, holott aktív részvételük elsősorban a gyermek érdeke lenne a hatékonyabb fejlődéséért.
2. A megkérdezett logopédusok 70%-a kihívásként éli meg, hogy nem csak beszéd fogyatékos diagnózissal rendelkeznek az ellátandó gyermekek. A társuló problémák, további fogyatékoság(ok) megkívánják a specifikus tartalmakat a terápiák során, amelyek akár a logopédus kompetencia területén túlmutathatnak.
3. Az utazó logopédiai ellátásban a kihívást a többségi intézmények alapvető eszközbiztosítását jelölték meg a megkérdezettek 60%-a. Itt akár a terembiztosítás, alapvető berendezési tárgyak hiánya is felmerül.

„A legnagyobb szívfájdalmam, hogy sehol nem biztosítanak eszközt, a sajátomat viszem, a saját pénzemen vásárolok, és úgy nézek ki, mint egy málhás számár, mert mindent vinnem kell. További gond a fénymásolás. A "fejlesztő termék" több esetben raktárak, sufnik, és egyéb helyek a többségi iskolákban. Az EGYMI azonban biztosít az intézményben megfelelő termet.”

(Pest vármegyei logopédus)

A válaszokból érzékelhető kiemelkedően jól működő dolgok is, amelyeknek az első három helyén az alábbiak állnak:

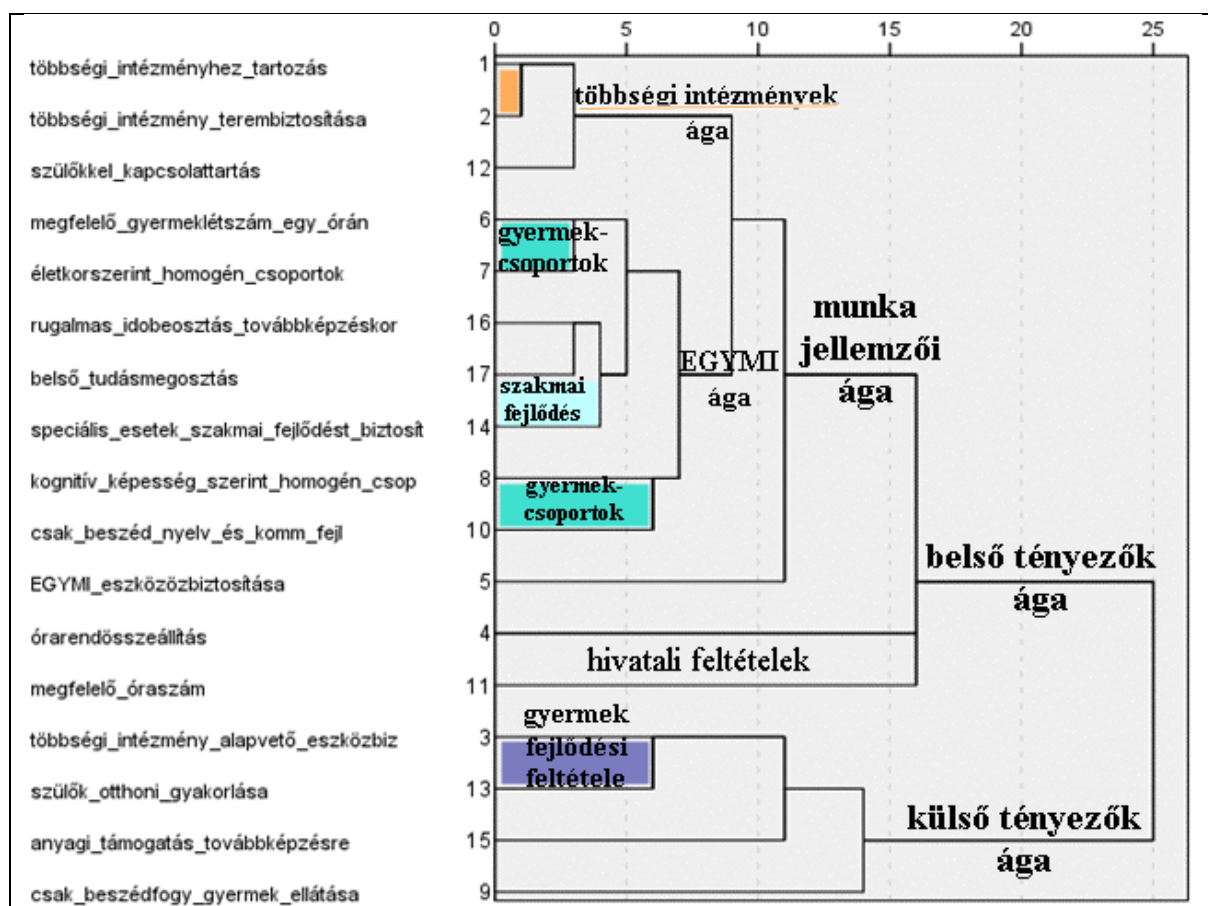
1. A megkérdezettek 84,6%-a szerint megvalósul a belső tudásmegosztás, szakmai kooperáció az EGYMI-ben dolgozó szakemberei között. Egymást segítő, a kollegalitsát ismerő munkaközösségek körvonalazódtak a válaszok alapján.
2. Vezetői szinten a rugalmasság jelenik meg a dolgozók irányába. A válaszadók 68,3%-a mondta azt, hogy jellemző ez a vezetői attitűd.
3. A megkérdezett logopédusok 64%-a állította azt, hogy a szakmai fejlődés lehetőségét látja abban, hogy speciális esetekkel találkozik munkája során.

A fejezetben eddig bemutatott tartalmi részek külön kiértékelése mellett szempont lehet annak vizsgálata is, hogy a válaszadók gondolkodásában a 17 Likert-skálán értékelő állítás milyen rendszerben kapcsolódik össze, melyek azok a háttértényezők, amelyek az egyes értékelések mögött állnak. Hierarchikus klaszteranalízissel (Falus és Ollé, 2000 és 2008), a csoportok közötti távolság módszerével dolgozva (*average linking between groups*), így a kapott dendogramon a függőleges tengely mutatja a tényezőket, a vízszintes tengely pedig a kapcsolat sorrendjét, a távolságot az egyes klaszterek között.

A vizsgált 17 tétel két nagy klaszterre különült el, melyek a vizsgált kihívásokat a logopédusi munkához képest külső, illetve belső tényezőik szerint különítette el. A külső tényezők tulajdonképpen az adottságokat, a szakmai szempont nem változtatható jellemzőit írta le, amelyek a logopéduson kívüli, teljesen független befolyásoló tényezők.

A belső tényezők ágán további két klaszter különült el, a munka jellemzői (alakítható, részben változtatható tényezők), ebből pedig a két EGYMI-ben jelenlevő, az ambuláns és utazó ellátási forma ágaznak tovább. A másik pedig a jogszabályi, hivatali jellemzők, melyek változtatására nincs lehetőség.

A külső tényező lényegesen kisebb ágot mutat. A belső tényezőkből egy igazi ág rajzolódik ki, a munka jellemzői. A kihívások tekintetében erős kapcsolat áll fenn a többségi intézményekben felmerülő kihívások között. Az EGYMI ágán legjelentősebb a gyermekcsoportok klaszter, a logopédiai terápiában megjelenő gyermekcsoportokról (összetétel, létszám, terápia típus...), és a szakmai fejlődés támogatására való igény.

14. ábra: A kitöltők válaszainak csoportosítása klaszteranalízissel

3.3. A harmadik szakasz, vezetői szemszög vizsgálati eredményeinek bemutatása

A válaszadó EGYMI vezetők elég sokrétűen gondolkodnak az intézményükben megvalósuló logopédiai ellátásról, felvetett kérdésekről. Rangsorolni is nehéz lenne, hogy miképp látják az egyes kérdéseket, mert annyira színes válaszok érkeztek be.

3.3.1. Logopédusok motivációja EGYMI munkakörben

Arra a kérdésre, hogy vezetőként miben látja az EGYMI-ben dolgozó logopédusok motivációját, volt, aki egyszerűen abban látta az előnyt, hogy kevesebb a pedagógiai szakszolgálathoz képest a munkateher. A vezetők az alábbi előnyöket látják a náluk levő logopédiai ellátásban összehasonlítva más logopédus munkakörben végezhető munkával: rugalmasabb munkaidőbeosztás; minőségibb team-munka; komplexebb terápiás munka zajlik; több lehetőség a kapcsolati tőke bővítésére; jobban megvalósuló gyógypedagógiai szemlélet.

Az EGYMI-re jellemző tulajdonságok az egyéni fejlesztő tevékenység biztosítása, a kreativitás kiélése, kibontakozása és a kihívásokon keresztül megvalósuló szakmai fejlődés.

3.3.2. Logopédusok kihívásai EGYMI munkakörben

A következő kérdés, hogy miben látják vezetőként a logopédiai ellátás kihívásait az EGYMI-kben. Volt, aki egyszerűen nem látott kihívást ebben a munkakörben, mert ha lenne, akkor nem dolgoznának benne logopédusok. A vezetők szerint a túlterheltség az elsődleges kihívás, amelyek csökkentésére az alábbi lehetőségeket látják: kevesebb külsős helyszínre való kijárás; kevesebb eseti helyettesítés; kevesebb adminisztráció; kevesebb ellátandó gyermek; kevesebb óraszám; az ügyeletet az asszisztensek végezzék helyettük; és a kötelező nyári táboroztatás opcionálissá tétele.

További kihívásként az alábbiakat említették: egyénileg vezetik a terápiákat a logopédusok, így nehezebb kooperálni a többi logopédussal; csak 20 percük van egy-egy foglalkozásra; egyre több az autizmussal élő gyermek, akik nem logopédiai kompetenciába tartozó kommunikációs problémákkal küzdenek. Kiemelték még, hogy az EGYMI intézményében jobb tárgyi, eszközfeltételek vannak, mint a többségi intézményekben.

3.3.3. A vezetők konstruktív segítése

Végül arra válaszoltak, hogy mint EGYMI vezetők, hogyan tudják segíteni, jobbra tenni a logopédus munkakört.

Volt, aki szerint az EGYMI-ben logopédiai rehabilitáció van és nem logopédiai ellátás, így nem lát problémát ezen a területen intézményében.

Ezen a ponton a szakemberhiány is említésre került, amely nem teszi lehetővé, hogy minden gyermek megkapja az előírt óraszámú fejlesztését. Ezzel kizárta annak lehetőségét, hogy tehermentesítse a logopédusokat, illetve megvalósulhasson egy intenzívebb logopédiai terápia annak érdekében, hogy nagyobb hatásfokkal dolgozzanak kollégái.

Többen voltak, akik abban látják a javulást, ha a logopédiai terápiák a komplex gyógypedagógiai ellátás része legyen. Ne különüljön el teljesen, ehhez elengedhetetlen a folyamatos kooperáció a gyermeket ellátó többi gyógypedagógussal. További ötlet a közös egyéni fejlesztési tervek meghatározása lehet.

Egy válasz volt, aki komplett megoldásokkal igyekszik javítani az EGYMI logopédiai ellátásán, amely az alábbiak: „ötletbörze” konkrét gyakorlati tapasztalatok alapján; külsős és belső szakmai napok rendezése, azokon való részvétel; érzékenyítő programok hirdetése

többségi intézmény pedagógusainak; aktív honlap – folyamatos ismeret átadás az érdeklődőknek (szülők, többségi pedagógusok stb.); elvárt minőségi munka – szaknyelv alkalmaztatása például gyógypedagógiai jellemzésekben.

ÖSSZEGZÉS

EGYMI-kről szóló kutatásokból hiányzik az intézményben zajló logopédiai tevékenységek vizsgálata. E pályamunka elsődleges célja az volt, hogy kiderítse, hogy az EGYMI-kben dolgozó logopédusok találkoznak-e munkáik során valamilyen kihívással, illetve, ha igen, akkor mivel/mikkel? A kutatás három szakaszra osztható, amelyből az első először nem hozott eredményeket (közösségi médiában véleménykérdezés zárt, szakmai csoportokban), viszont kérdőív formájában sikerült a közösségi médián keresztül válaszokat kapni a témával kapcsolatban. Kiderült, hogy az EGYMI-ben dolgozó logopédusok kihívásokkal néznek szembe munkájuk során. A második szakaszban egy nagymintás kérdőív segítségével igyekeztem cáfolni, illetve bizonyítani, hogy ezek a kihívások a többség szerint is megjelennek a munkáik során. A harmadik, utolsó szakaszban pedig EGYMI igazgatóit kérdeztem arról, hogy miben látják a logopédiai munka kihívásait, illetve mivel tudják segíteni a helyzet javulását.

H1: Az EGYMI utazó ellátásában dolgozó logopédusok nehéz munkakörülmények között dolgoznak, amely állandó alkalmazkodást vár el tőlük a változó feltételek miatt. Olyan körülményekre kell reagálniuk, mint a terem-, és alapvető eszközhiány.

A hipotézis igazolódott. Az utazó logopédiai ellátásban a nagymintás kutatásban a válaszadók 62%-ának nem biztosítanak alapvetőeszközöket (ceruza, papír...) a többségi intézmények. Az első szakasz kérdőívéből kiderült, hogy a fejlesztőszoba, vagy tanterem nem mindig biztosított minden esetben a számukra, beszámolók szerint van, aki tornaterem tornapadjaira, ebédlőben vagy iskola aulájában tartják a logopédiai terápiákat.

H2: Az EGYMI-ben dolgozó logopédusok a terápiák megvalósulása során nagyobb szakmai kihívás elé néznek a klienseik komplexebb terápiás igényei által, mint a pedagógiai szakszolgálatban dolgozó társaik.

A kutatás első és második szakaszában is igazolódott a hipotézis, hogy nagyobb szakmai kihívásként néznek szembe az EGYMI-s klienseik által, mint a szakszolgálati. A nagymintás kérdőívben a válaszadók 87%-a vélekedett így, ugyanakkor a megkérdezettek 64%-a gondolja úgy, hogy ezek a speciális esetek szakmai fejlődési lehetőséget is jelentenek számukra.

H3: Az EGYMI logopédusai által ellátott csoportok kliensi összetétele a kognitív képességeik

szempontjából heterogén szervezésűek, azaz a komplex beszéd- és nyelvi fejlesztés mellett akár egyéb terápiás igényekkel is rendelkeznek a diákok.

A hipotézis részben igazolódott, részben cáfolódott.

A kutatás első szakaszában jellemzőnek mutatkoztak egyéb társuló problémák (3 fő szerint), mint az autizmus spektrumzavar vagy az ADHD, amelyek terápiája nem csak logopédiai kompetenciát igényel. A második szakaszban a válaszadók 70%-a szintén arról számol be, hogy nem csak beszéd-, nyelv- és kommunikáció fejlesztésére szükséges koncentrálnia. Viszont kognitív fejlettség szerint közel azonos arányban oszlott el, hogy homogén vagy heterogén csoportokat tudnak kialakítani a logopédusok.

H4: Az utazó ellátásban dolgozó logopédusoknak nehézséget okoz a szülőkkel való kooperáció, a terápiába való bevonás, amely hátráltatja a gyermekek, tanulók beszédének fejlődését.

A hipotézis igazolódott, a második szakasz válaszadóinak 73%-a fejt ki, hogy a gyermekekkel, tanulókkal a szülők nem gyakorolnak otthon. Nem volt összhang a válaszadásokban abban, hogy a szülőkkel való kapcsolattartás megfelelő vagy se.

H5: Az EGYMI-ben dolgozó logopédusok számára adott a szakmai fejlődés több módon is: munkán belüli speciális eseteken keresztül való fejlődés; illetve továbbképzések, tanfolyamok, további felsőfokú tanulmányok elvégzésében való anyagi és időbeli támogatással.

A hipotézis részben igazolódott, részben cáfolódott. A megkérdezettek 24%-a kap csak anyagi támogatást munkáltatójától továbbképzésre, továbbtanulásra, viszont 68%-ban megoldott, hogy időbeli támogatást adjanak e célra. A válaszadók 64%-a éli meg úgy, hogy a speciális esetek a szakmai fejlődési lehetőséget biztosít számukra. Külön hipotézisként kellett volna meghatározni az anyagi és időbeosztásban való rugalmasság feltételeit.

H6: Az EGYMI logopédusai leterheltek érzik magukat a különböző adminisztrációs tevékenységek miatt.

A hipotézis nem igazolódott. Az adminisztrációval kapcsolatban a válaszadók szélsőséges módon gondolkodtak. A heti 0,5-1 órától egészen a heti 40-45 óráig is kiterjedt, így nem mondható ki egyértelműen, hogy adminisztrációval leterheltek lennének az EGYMI logopédusai. Akiknek volt összevetési alapjuk a szakszolgálatnál több adminisztrációs feladatot írnak le.

A kutatást érdemes lenne egy-egy kihívás mentén tovább vinni, mint például EGYMI logopédusainak kapcsolata szülőkkel vagy a kliensek társuló problémái, reflektálva a logopédiai terápiák metodikájának megváltozására. Emellett a második szakasz SPSS szoftverben meglévő adatait tovább vizsgálni, összevetni egy-egy kérdést a meglévő adatokkal (pl.: területi jellemzők).

IRODALOM

1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról

url: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300079.TV> (utolsó megtekintés: 2023. július 15.)

2003. évi LXI. törvény a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról

url: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0300061.TV> (utolsó megtekintés: 2023. július 15.)

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

url: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> (utolsó megtekintés: 2023. július 15.)

202/2012. (VII.27.) Kormány rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól

url: <https://njt.hu/jogszabaly/2012-202-20-22> (utolsó megtekintés: 2023. július 17.)

15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről

url: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300015.emm> (utolsó megtekintés: 2023. július 16.)

18/2016. (VIII.5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról

url: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1600018.EMM&timeshift=20160813&txtreferer=00000001.txt> (utolsó megtekintés: 2024. január 27.)

2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról

url: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2300052.tv> (utolsó megtekintés: 2024. február 3.)

ANDORKA, R. (1997). *Bevezetés a szociológiába*. Budapest. Osiris Kiadó.

BORKÓNÉ H. E. DR., OLÁH A. I., STAUD K. (2013). *A logopédiai ellátás harmonizációjának lehetősége Magyarországon 2012-ben*. In: Fejlesztő Pedagógia, XXIV. évf. 1. sz. p 35-40.

CRESWELL, J. W. (2009). *Research Design. Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. Sage Publications, Thousand Oaks

CSÍKOS CS. (2009). *Mintavétel a kvantitatív pedagógiai kutatásban*. Budapest, Gondolat Kiadó.

FALUS I. & OLLÉ J. (2000). *Statisztikai módszerek pedagógusok számára*. Okker kiadó.

- FALUS I. & OLLÉ J. (2008). Az empirikus kutatások gyakorlata. Budapest. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó.
- HERCZ M., & POZSONYI F. (2019). Assessment and Feedback as a Factor of Teachers' Wellbeing. *Képzés és gyakorlat*, XVII. évf. 1. sz. p151-162.
- KINDLER J., & PAPP O. (1978). *Komplex rendszerek vizsgálata*. Budapest. Műszaki Kiadó.
- KOCSISNÉ. K. V. GY., TÚRINÉ A. (2013). *Nyelvfejlődési zavarok*. Szeged. Szegedi Tudományegyetem – Mentor(h)áló 2.0 Program
url: http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Nyelvfejlödsi_zavarok/index.html
(utolsó megtekintés: 2023. július 15.)
- KONTRA J. (2011). *A pedagógiai kutatások módszertana*. Kaposvár. Kaposvári Egyetem.
- KŐPATAKINÉ M. M. (é.n.). *Új szakmai igények, új működési forma. Az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények*. Országos Oktatási Integrációs Hálózat Utolsó Padból Program.
- KŐPATAKINÉ M. M. (2011). *A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált/inkluzív nevelése*. Pécs. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész tudományi Kar
url: <https://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/sni/index.html> (utolsó megtekintés: 2023. július 16.)
- KSH adatok:
- 23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint
url: https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0006.html (utolsó megtekintés: 2023. augusztus 19.)
  - Oktatási adatok, 2019/2020
url:
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/oktat/oktatas1920/index.html#18milliantanulnakakznevelssfelsoktatsklnbzszintkpzsein> (utolsó megtekintés: 2023. augusztus 19.)
- LAJOS P. (2016). *A végzett logopédusoktól elvárható kompetenciák egy európai kutatás tükrében*. In: *Logopédia*, 1. évf; 1.sz; p 7-22.
- MEGGYESNÉ H. T., NAGYNÉ H. A (2013). *A tanulásban akadályozottak pedagógiájának komplex megközelítése*. Szeged. Szegedi Tudományegyetem - Mentor(h)áló 2.0 Program
url:http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/A_tanulasban_akadalyozottak/index.html
(utolsó megtekintés: 2023. július 15.)
- NETQUES (2013) *NetQues Project report: Speech and Language Therapy Education in Europe: United in Diversity*

- url: https://eslaeurope.eu/wp-content/uploads/2022/05/NetQues-Project-Report-SLT_Education_in_Europe-1.pdf
(utolsó megtekintés: 2023. szeptember 24.)
- PAPP G., PERLUSZ A., SCHIFFER CS., SZEKERES Á. & TAKÁCS I. (2012). Két út van előttem...? Speciális és többségi intézmények közötti kooperáció és konkurencia a saját nevelési igényű tanulók oktatásában In: Gyógypedagógiai Szemle, XL. évf., jubileumi szám, p 170-187
- RADICS M. & TÓTHNÉ A. A. (2013). *Logopédiai tervezés*. Szeged. Szegedi Tudományegyetem - Mentor(h)áló 2.0 Program
url: http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Logopediai_tervezes/index.html (utolsó megtekintés: 2023. július 16.)
- RENCZ F. (2022). *Kérdőívtervezés*. Budapest. Budapesti Corvinus Egyetem saját jegyzete.
- RÉTHY E. (2002). *A speciális szükségletű gyerekek nevelése, oktatása Európában: Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései*. In: Magyar Pedagógia, #102, 3. sz., p 281-300
- RÓTH M & VÁNYI Á. (2007) *Inklúzív nevelés – Útmutató beszéd fogyatékos gyermekek, tanulók együttneveléséhez*. Budapest. sulíNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht.
- SÁNTHA K. (2006). *Mintavétel a kvalitatív pedagógiai kutatásban*. Budapest. Gondolat kiadó.
- SÁNTHA K. (2022). *Kvalitatív tartalomelemzés*. Budapest. Eötvös József Könyvkiadó.
- SIMON T. (2014). *EGYMI intézményfejlődés a szegregált gyógypedagógiai iskolától a modellértékű tudásbázisig*. In: Iskolakultúra, 1. sz., p 48-56.
- SZABÓ D. (2015). *Utazó gyógypedagógiai szolgáltatás a résztvevők oldaláról*. In: Iskolakultúra, 25. évf; 5-6. sz; p 74-92.
- SZABOLCS É. (2001). *Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában*. Budapest. Műszaki Könyvkiadó.
- SZOKOLSZKY Á. (2004). *Kutatómunka a pszichológiában*. Budapest. Osiris Kiadó.
- TÓTHNÉ A. A. & KONCZOS ZS. (2023). *Fiatal logopédusok társadalmi presztízse, elégedettsége*. In: Pályatükör, 1. sz. p204-213.
- VASSNÉ DR. K. E., FEHÉRNÉ K. ZS. (2003). *A logopédia jövője*. In: Gyógypedagógiai Szemle, 31. évf; #1, p 28-37.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Pedagógiai szakszolgálatok és EGYMI-k logopédiai ellátása (Kocsisné és Túrinné, 2013; Szabó, 2015 alapján)	10
2. ábra: SNI-státuszu gyermekek főben értendő számának alakulása a nevelési/oktatási évek során (forrás: KSH, 2003-2023).....	11
3. ábra: SNI-státuszu gyermekek közül a beszéd fogyatékos kategóriába tartozók főben értendő számának alakulása a nevelési/oktatási évek során (forrás: KSH).....	12
4. ábra: A kutatás szakaszai folyamatábrán	14
5. ábra: A második szakasz kérdőív struktúrája.....	25
6. ábra: Lakóhelye megegyezik-e a munkahelyével? kérdésre a főben és százalékban megadott válaszok aránya régiókra lebontva	27
7. ábra: A kitöltők jelenlegi munkahelyeik száma százalékos eloszlásban.....	28
8. ábra: A kitöltők eddigi munkahelyeik száma logopédusként százalékos arányban.....	28
9. ábra: Logopédiai szakmai tapasztalatok száma években, azok százalékos eloszlása	28
10. ábra: A válaszadók további felsőfokú végzettségeinek százalékos aránya.....	29
11. ábra: Utazó és ambuláns EGYMI-s logopédiai ellátás százalékos eloszlása.....	30
12. ábra: Az EGYMI-s utazó logopédiai ellátás százalékos eloszlása többségi intézmények és település számaik szerint	30
13. ábra: EGYMI és szakszolgálat négy fő kérdésének gyakoriságban megadott összevetése a logopédusok tapasztalatai szerint	31
14. ábra: A kitöltők válaszainak csoportosítása klaszteranalízissel	39

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Klebelsberg Központ által fenntartott EGYMI intézmények száma vármegyei és régiói felosztásban (forrás: OH 2023. szeptember 1-jei adatai alapján.)	13
2. táblázat: Vármegyeszékhelyen található EGYMI logopédiai ellátásának logopédusonként megjelölt ambuláns és utazó ellátottjaiknak száma	13
3. táblázat: A kutatás szakaszainak adatai	18
4. táblázat: A második szakasz válaszadóinak főben és százalékban megadott száma vármegyékre és régiókra bontva	26
5. táblázat: Az utazó logopédiai ellátás jellemzőinek értékelése.....	32
6. táblázat: A munka hivatali feltételeinek kérdésköreinek statisztikai jellemzői	34
7. táblázat: Az ellátandók kérdésköreinek statisztikai jellemzői	35
8. táblázat: A szülőkre vonatkozó kérdésköreinek statisztikai jellemzői	35
9. táblázat: A szakmai fejlődésre vonatkozó kérdésköreinek statisztikai jellemzői	36